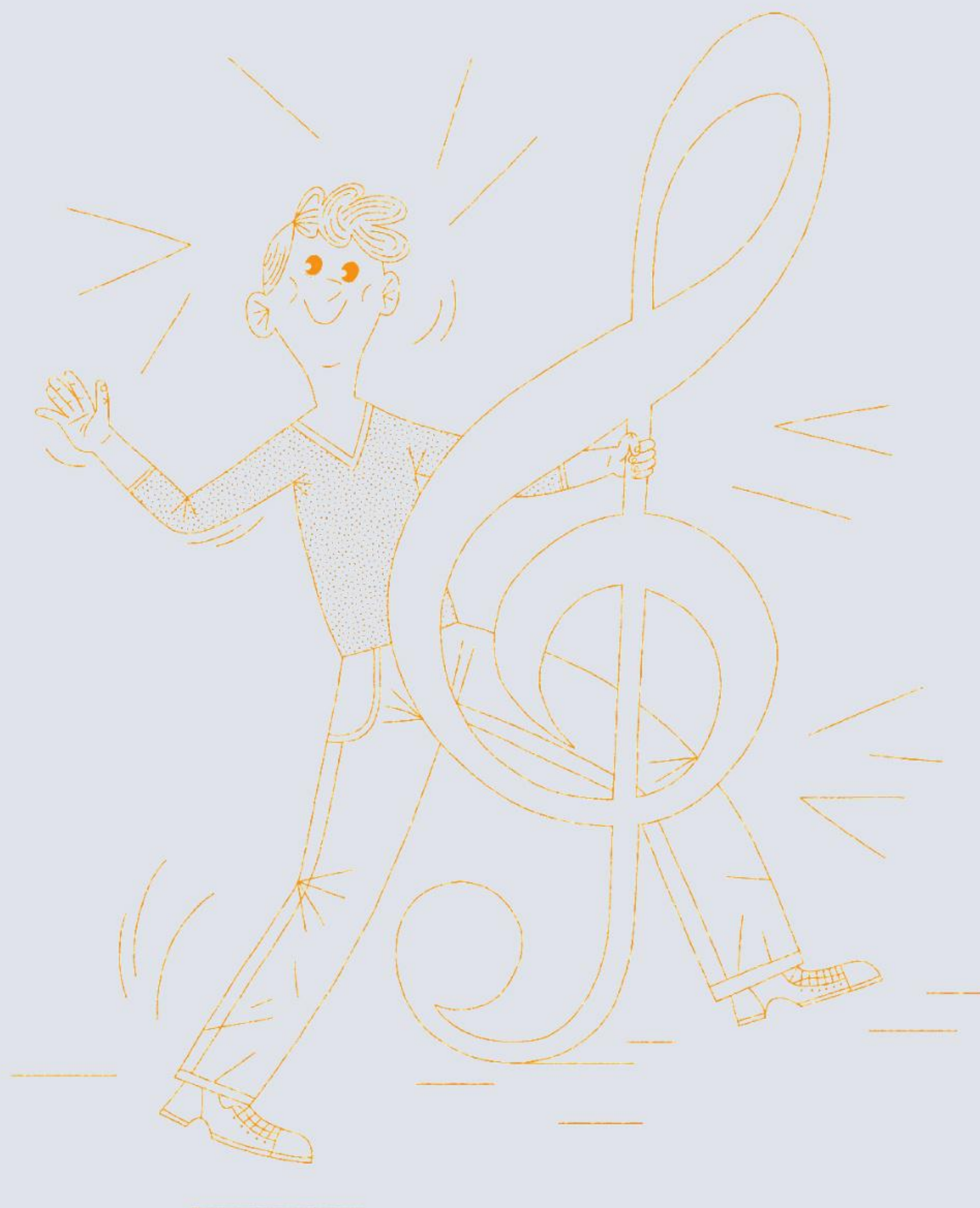
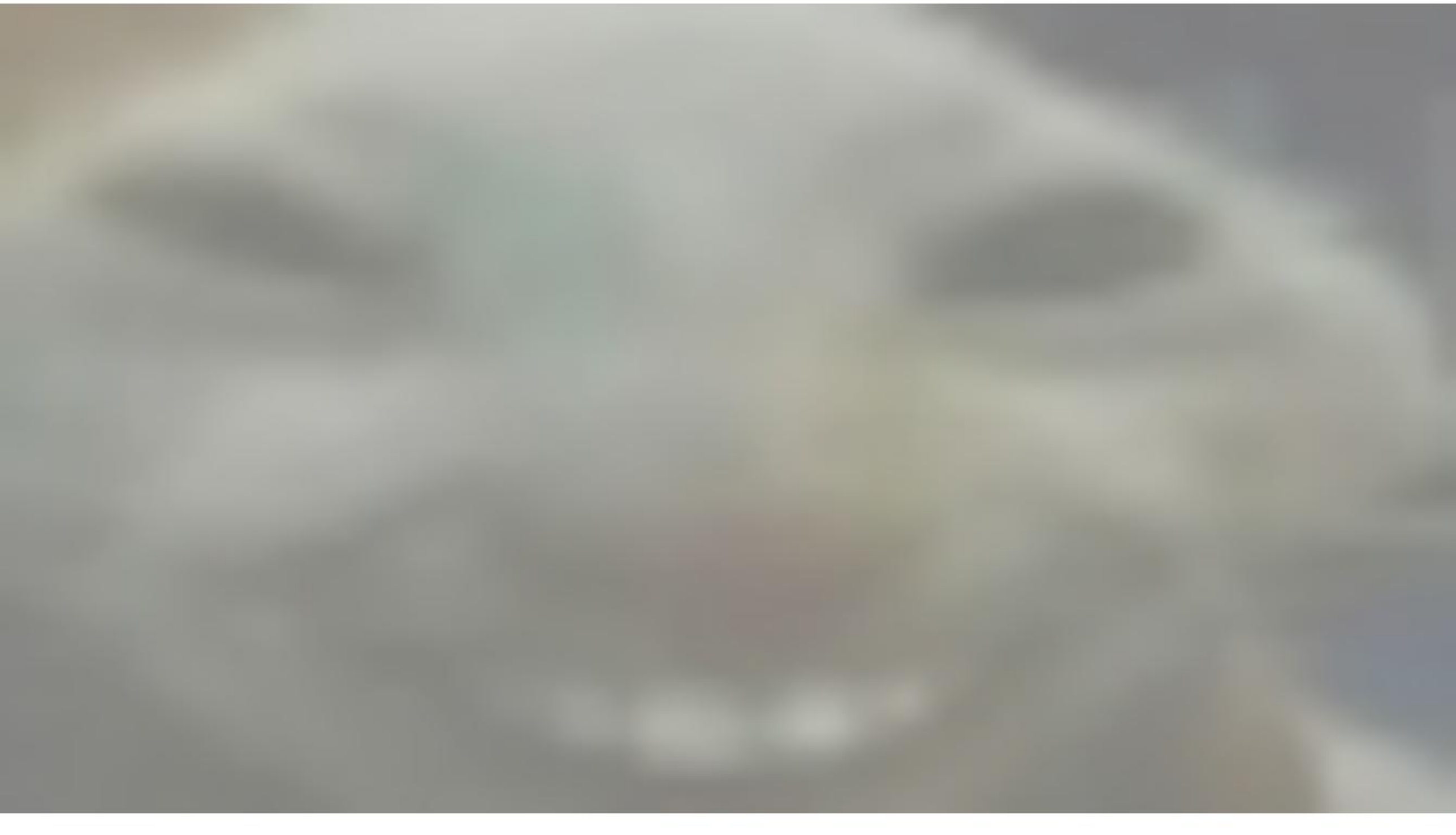

Muzyka

6

Zeszyt ćwiczeń

Teresa Wójcik

Muzyka

Zeszyt ćwiczeń dla klasy szóstej
szkoły podstawowej

Redaktor serii
Wojciech Sygut

Redaktor prowadzący
Anna Pawłowska

Redaktor merytoryczny
Anna Pawłowska

Redakcja językowa i korekta
Paulina Zaborek

Redakcja techniczna
Paweł Kowalski

Skład i łamanie
Adam Ziółkowski

Redakcja artystyczna
Magdalena Sarnot-Wrzecionowska

Projekt i koncepcja artystyczna
Futu Creative

Koordinacja prac graficznych
Magdalena Sarnot-Wrzecionowska

Grafika nutowa
Marek Zapała

Fotoedycja
Tomasz Suszczyński

Projekt okładki
Futu Creative / Kay Humelt i Rafał Kwiczor

Ilustracja na okładce, na stronie tytułowej
Acapulco Studio / Agata Dudek i Małgorzata Nowak

Wykaz dysponentów praw autorskich do obrazów i zdjęć zamieszczonych w publikacji:

Schutterstock.com: objectsforall (wiolonczela ze smyczkiem, s. 11); Nahlik (budowla w stylu gotyckim, s. 13); 1000 Words (kolędowanie, s. 19); cenap refik ongan (lutnia, s. 22); Dmitry Morgan (para tańcząca walca, s. 25); Kiselev Andrey Valerevich (grający na trąbce, s. 32); Ferenc Szelepcsényi (grający na tubie, s. 32); mphot (ustnik trąbki, s. 33); Stokkete (sekcja instrumentów dętych blaszanych, s. 42); Helen Kattai (grający na flecie piccolo, s. 42); BlueSkylmage (grający na saksofonie, s. 42); Fotoluminate LLC (stół organowy, s. 43); Nicole Gordine (grający na keyboardzie, s. 45); Duda Vasili (klawiatura keyboardu, s. 45); Daria Minaeva (dłonie grającego na keyboardzie, s. 49); **BE&W:** grający na waltorni (s. 32), taniec dworski (s. 43); **East News:** scena z baletu *Alicja w Krainie Czarów* (s. 43); **REPORTER:** WITOLD SKRZYPCZAK (budowla w stylu romańskim, s. 13); **Domena Publiczna:** portret Jana Sebastiana Bacha (s. 29), portret Józefa Haydna (s. 34), Claude Monet *Wiosna* (s. 40); **Archiwum GE:** saksofon, róg angielski, fagot, obój, flet piccolo, flet poprzeczny (s. 17), fidel, wirginał (s. 22), organy, trąbka, tuba, fortepian, wiolonczela (s. 29), wentyle, suwak puzonu, tłumik (s. 33), portret Wolfganga Amadeusza Mozarta, portret Ludwiga van Beethovena (s. 34), portret Jana Sebastiana Bacha (s. 42), portret Wolfganga Amadeusza Mozarta (s. 44), dłoń prawa (s. 46), dłoń lewa (s. 46 i 48); © The Bridgeman Art Library/Fotochannel (John William Waterhouse *The Decameron*, s. 12).

Wydawca oświadcza, że dołożył wszelkich starań, aby dotrzeć do wszystkich właścicieli i dysponentów praw autorskich. Osoby, których nie udało nam się ustalić, prosimy o kontakt z wydawnictwem.

Książka, którą nabyłeś, jest dziełem twórcy i wydawcy. Przestrzegaj praw, jakie im przysługują. Udostępniając książkę lub jej fragmenty, rób to wyłącznie w zakresie dozwolonego użytku, który określają przepisy prawa. Zawartość książki możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. Kopiuując jej część, rób to jedynie na użytek osobisty.

© Grupa MAC S.A., Kielce 2019

ISBN 978-83-8108-591-5

Grupa MAC S.A.
25-561 Kielce, ul. Witosa 76
tel. 41 366 55 55, faks: 41 366 33 02
e-mail: kontakt@mac.pl, <http://www.mac.pl>

Spis treści

1. Cztery pory roku – jesień

<i>Takie lato</i>	4
Jeszcze raz o rytmie	6
<i>Szalona klasa</i>	8
Muzyka w czasach antycznych	11
Sprawdź swoje wiadomości <i>Z dawnych dziejów muzyki średniowiecza</i>	12
Słucham i gram – <i>Jesień</i>	14
Triada harmoniczna	15

2. Cztery pory roku – zima

Instrumenty dęte drewniane	17
Muzyczne życzenia	19
<i>Przekażmy sobie znak pokoju</i>	20
Sprawdź swoje wiadomości <i>Renesansowa muzyka</i>	22
Tanecznym krokiem po Europie	24
<i>Honorata</i>	26

3. Cztery pory roku – wiosna

Sprawdź swoje wiadomości <i>Barokowa muzyka Jana Sebastiana Bacha</i>	28
Muzyka wytańczona na pointach	30
Instrumenty dęte blaszane	32
Sprawdź swoje wiadomości <i>Muzycznie o klasycyzmie</i>	34
<i>Oda do radości</i>	36
Słucham i gram – <i>Kontredans</i>	37
Muzyczne wariacje	38

4. Cztery pory roku – lato

Morskie opowieści	41
Quiz muzyczny	42
Samouczek gry na keyboardzie	44
Akordy	50
Melodie na keyboard	52
Notatki muzyczne	55

Takie lato

Muzyka: Mirosław Ziąber
Słowa: Jadwiga Koczanowska

allegro

mf

G fis E A G fis

1. A 2. A *mf* D G

Ta - kie la - to, jak to, nie - zbyt

A D h e A D

czę - sto się zda - rza. Ta - kie la - to, jak to, mo - żna so - bie wy - ma - rzyć. W ta - kie

G A D h e

dni, le - tnie dni, chce się wsta - wać o św - cie, pa - trzeć, jak słoń - ce lśni w kro - plach

A D G fis A

ro - sy na li - ściach. Ref. Ta - kie la - to, ta - kie la - to, jak to,

G fis 1. A 2. A

mo - że trwać, mo - że trwać ca - ły rok. rok.

1. Takie lato, jak to, niezbyt często się zdarza.
Takie lato, jak to można sobie wymarzyć.
W takie dni, letnie dni, chce się wstawać o świcie,
patrzeć, jak słońce lśni w kropkach rosy na liściach.

Refren:

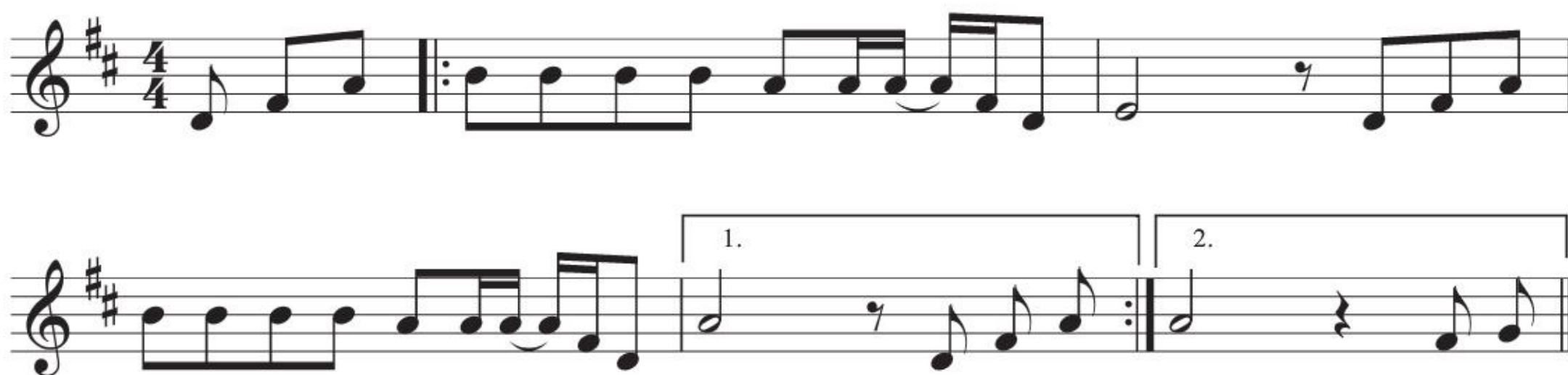
Takie lato, takie lato, jak to,
może trwać, może trwać cały rok.
Takie lato, takie lato, jak to,
może trwać, może trwać cały rok.

2. Takie lato, jak to, daje klucz do przygody.
Chce się poznawać świat i sekrety przyrody.
W takie dni, letnie dni, cieszy kąpiel w strumieniu
I wędrówka przez las, w chłodnym, zielonym cieniu.

Refren:

Takie lato, takie lato, jak to...

- 1 Wystukaj rytm wstępu piosenki *Takie lato*. Zwróć uwagę na przedtakt rozpoczynający utwór.

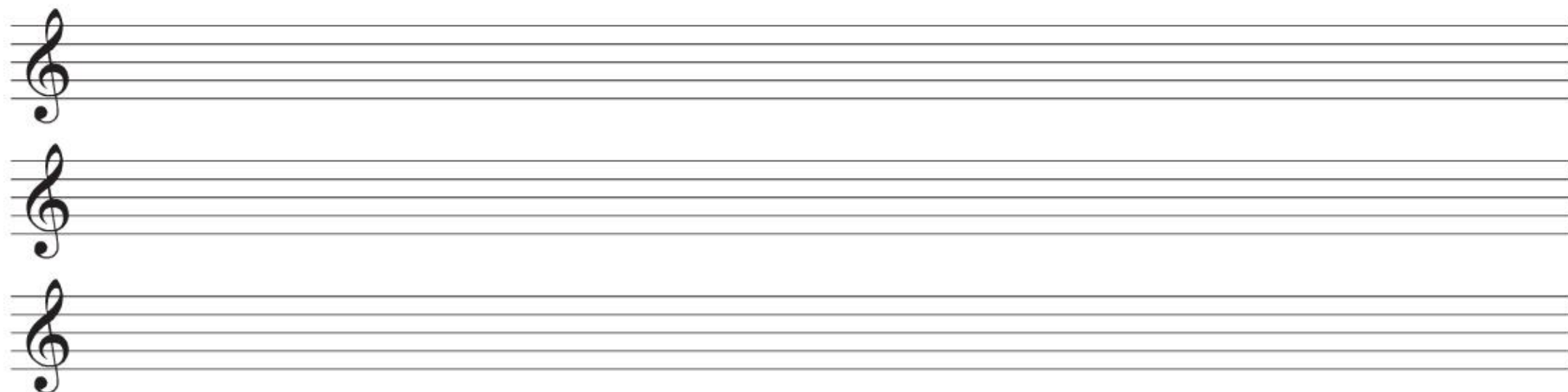

Przedtakt to niepełny takt, który czasem rozpoczyna utwór i jest dopełnieniem jego ostatniego taktu. Przedtakt podkreśla, że utwór rozpoczyna się od słabej, nieakcentowanej części przebiegu rytmicznego.

- 2 Zaśpiewaj nazwami solmizacyjnymi, następnie zagraj na instrumencie melodię wstępu piosenki *Takie lato*. Jak nazywa się układ trzech dźwięków rozpoczynających utwór?

Trójdźwięk to akord trzech dźwięków oddalonych od siebie o odległość tercji.

- 3 Odszukaj w zapisie piosenki *Takie lato* wszystkie trójdźwięki i zapisz je na pięciolinii wartościami ćwierćnut.

Jeszcze raz o rytmie

- 1 Połącz linią pauzę z odpowiadającą jej pod względem czasu trwania wartością rytmiczną.

- 2** Wpisz w okienko odpowiednią wartość rytmiczną nuty oznaczającą miarę taktu w podanych oznaczeniach taktowych.

- 3** Wpisz w okienko brakujące oznaczenie taktowe. Wystukaj rytmy.

- 4 Podziel na takty ugrupowania rytmiczne. Wystukaj każdy rytm najpierw głośno, potem cicho.

- 5 Uzupełnij rytmy brakującymi wartościami nut i pauz, zgodnie z ich oznaczeniami taktowymi. Zagraj rytmy na instrumencie.

- 6 Ułóż samodzielnie rytmy zgodnie z oznaczeniem taktowym.

- 7 Kolorem zielonym zakreśl takty proste, a niebieskim – takty złożone.

- 8 Zaznacz akcenty metryczne w taktach prostych i złożonych.

Szalona klasa

Muzyka i słowa: Henryk Hampel

allegro

mf

Tyl-ko dzwo-nek da-je znak, ka-żdy czu-je ja-kiś smak, by na-pso-cić gdzie się da_____.

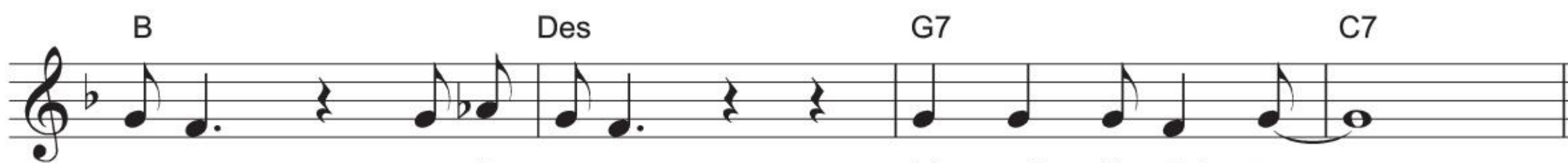
Do her-ba - ty wrzu-cić sól, po-ma-lo-wać kle-jem stół i wy-wo-łać hor-ror, strach_____.

Z pły-ty mu - zy - ka gra_____, kla - sa sza-le - je i ska-cze w jej takt. By - le

gło-śniej, by - le szyb-ciej, by - le jak. Niech ta

przer-wa zwa-rio - wa - na jak naj - dłu - żej trwa_____.

Ref.: Sza - lo - na kla - sa, nie - zno - śna, zwa - rio-wa - na,

wciąż no - wy po - myśl do gło - wy ko - muś wpa - da.

Sza - lo - na kla - sa - wszę - dzie sły - chać ją,

cią - gle z czymś pod-pa - da, a - le ma in - wen-cję swą_____.

1. Tylko dzwonek daje znak,
każdy czyje jakiś smak,
by napsocić gdzie się da.
Do herbaty wsypać sól,
pomalować klejem stół
I wywołać horror, strach.
Z płyty muzyka gra,
klasa szaleje i skacze w jej takt.
Byle głośniej, byle szybciej, byle jak.
Niech ta przerwa zwariowana
jak najdłużej trwa.

Refren:

Szalona klasa, nieznośna, zwariowana,
wciąż nowy pomysł do głowy komuś wpada.
Szalona klasa – wszędzie słychać ją,
ciągle z czymś podpada, ale ma inwencję swą.

2. Nasz nieobliczalny Krzyś
na biologię przyniósł mysz
i wśród dziewcząt postrach siał.
A na chemii znowu ktoś
kwasy chciał wprowadzić w złość,
jakieś tam powody miał.
I tak każdego dnia
tysiąc pomysłów ta klasa wciąż ma.
Najważniejsze, by wymyślić nowy plan,
byle szybciej, byle szaleć,
jak się tylko da.

Refren:

Szalona klasa, nieznośna, zwariowana...

- 1 Zaimprovizuj ruch do refrenu piosenki *Szalona klasa* (s. 9), następnie wykonaj ilustrację do tekstu.
- 2 Zagraj na dzwonkach lub flecie fragment *Koncertu F-dur Jesień* Antonia Vivaldiego. Zwróć uwagę na zmiany dynamiczne występujące w utworze.

Jesień

Antonio Vivaldi

- 3 Wpisz w tabelkę oznaczenie tempa i dynamiki występujące w zapisie nutowym piosenki *Szalona klasa*. Wyjaśnij pozostałe określenia z tabelki.

tempo	dynamika
allegro	crescendo
andante	fortissimo
accelerando	mezzo forte
ritenuto	mezzo piano

Muzyka w czasach antycznych

- 1 Podziel na sylaby nazwę instrumentu, następnie każdą cząstkę zamień na wskazaną sylabę. Po złożeniu ich w całość otrzymasz nazwę epoki. Wpisz ją w wyznaczonym miejscu.

lon → ro wio → sta cze → żyt la → ność

Hasło: _____

- 2 Wypisz starożytne kraje, które reprezentowały wysoki poziom kultury muzycznej.
- _____
- 3 Napisz, jak nazywa się grecki bóg, opiekun muzyki i poezji.
- _____
- 4 O jakim starożytnym instrumencie opowiada fragment mitu Jana Parandowskiego? Zapisz nazwę instrumentu w wyznaczonym miejscu.

Urodził się w Arkadii. Przyszedł na świat z nogami i rogami kozła. Uszy miał długie, kosmate, capią brodę i cały był porośnięty gęstą sierścią. [...] Śmiano się z niego, lecz on niewiele sobie z tego robił, rósł prędko i chował się na tegoż bożka. Był o sobie dobrego mniemania i nie sądził, że mu jego kozli wygląd nie pozwalał myśleć o małżeństwie.

Pokochawszy młodą Sirinks, córkę bożka rzeczno-łowiectwa Ladona, chodził za nią po całych dniach i prosił, żeby została jego żoną. Nieszczęśliwa dziewczyna, nie mogąc się pozbyć natręta, westchnęła do bogów o pomoc: ci przemienili ją w trzcinę. Widząc to, Pan poznał, że jest brzydki i było mu bardzo smutno. Usiadł wśród owej trzciny i płakał żałośnie. Wiatr zaś potrząsał trzciną rosnącą nad brzegiem strumienia i Panowi, zastuchanemu w szum wiatru i szmer wody płynącej, zdawało się, że i roślina wydaje takie same dźwięki żałosne. Uciął z niej kilka łodyg, zrobił z nich siedem piszczałek nierównej długości, połączył je razem w jednym szeregu i tak powstała ulubiona fujarka pastuszka, zwana syringą. Pan wygrywał na niej swe żale za piękną nimfą.

- 5 Wypisz imiona muz, które zajmowały się pieśnią, muzyką i tańcem.
- _____
- _____
- _____

Sprawdź swoje wiadomości

Z dawnych dziejów muzyki średniowiecza

- 1 Zamaluj ramkę, w której podano czas zakończenia epoki średniowiecza.

koniec XIII wieku

koniec XIV wieku

koniec XV wieku

- 2 Podkreśl określenia kojarzące się z muzyką średniowiecza.

jednogłosowość

neumy

chorał gregoriański

śpiew a cappella

muzyka symfoniczna

trubadurzy

polifonia

tabulatury

- 3 Rozpoznaj instrumenty widniejące na obrazie i wpisz ich nazwę w wyznaczonym miejscu.

John William Waterhouse *The Decameron*, 1916

4 Przeczytaj opisy najstarszych zabytków muzyki polskiej i wpisz ich tytuły w wyznaczonym miejscu.

- Ta pieśń żaków krakowskich pochodzi z XV wieku. Opowiada o wyborze króla żaków w czasie juwenaliów (święta studentów).

- Jest to pieśń religijna z XIII wieku z polskim tekstem i jednogłosową muzyką nieznanego autorstwa. Pieśń tę śpiewało rycerstwo polskie w czasie bitwy pod Grunwaldem.

- Pieśń ta ma charakter hymniczny i związana jest z kultem św. Stanisława. Jej autorstwo przypisuje się Wincentemu z Kielczy.

5 Rozpoznaj styl budowli średniowiecznych: romański i gotycki, a następnie podpisz zdjęcie w wyznaczonym miejscu.

styl _____

styl _____

Jesień

Antonio Vivaldi

4/4

f

p

p

mf

mf

p

f

p

Objaśnienie piktogramów:

 bębenek

 trójkąt

 kastaniety

 tamburyn

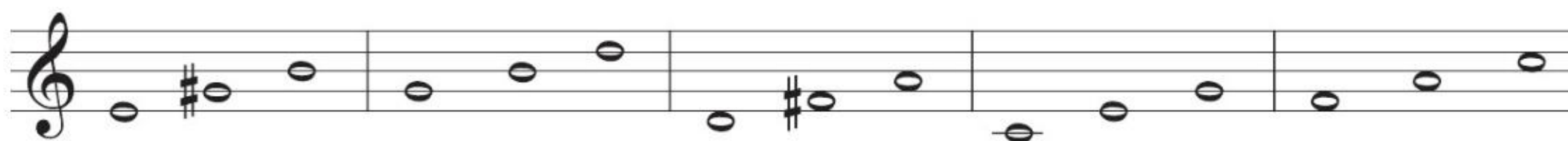
 talerze

 marakasy

- 1 W trakcie słuchania fragmentu utworu Antonia Vivaldiego *Jesień* z cyklu *Cztery pory roku*, zagrajcie na instrumentach perkusyjnych zgodnie z graficzną partyturą.

Triada harmoniczna

- 1 Podpisz nazwy nut, następnie zagraj trójdźwięki na instrumencie.

- 2 Uzupełnij zdania.

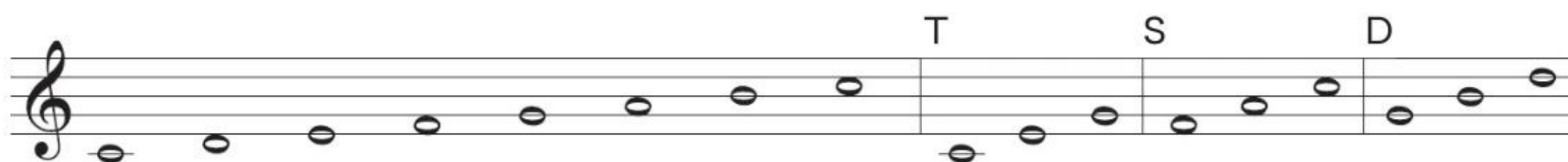
Triada harmoniczna to układ trzech trójdźwięków zbudowanych na _____, _____
i _____ stopniu gamy majorowej.

Trójdźwięk zbudowany na I pierwszym stopniu gamy to trójdźwięk _____

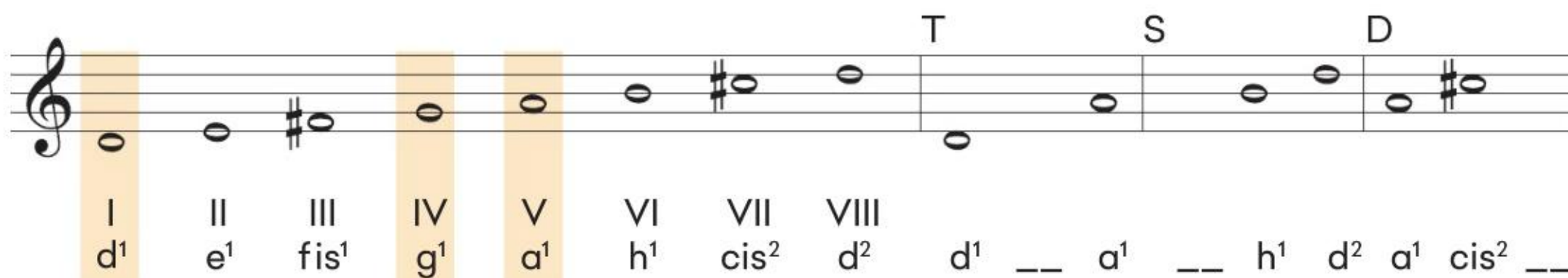
Trójdźwięk zbudowany na _____ stopniu gamy to trójdźwięk subdominantowy.

Trójdźwięk zbudowany na V stopniu gamy to trójdźwięk _____

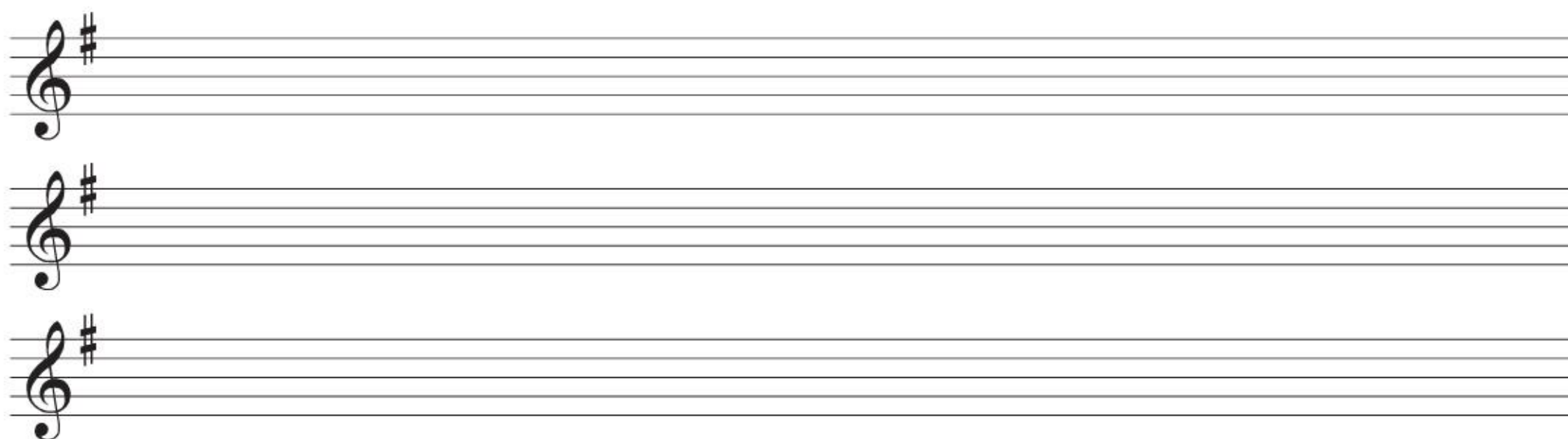
- 3 Podpisz nuty nazwami solmizacyjnymi, następnie zaśpiewaj gamę C-dur i trójdźwięki triady harmonicznego.

- 4 Uzupełnij nuty w trójdźwiękach triady harmonicznego gamy D-dur, następnie zagraj triadę na dzwonkach chromatycznych lub flecie.

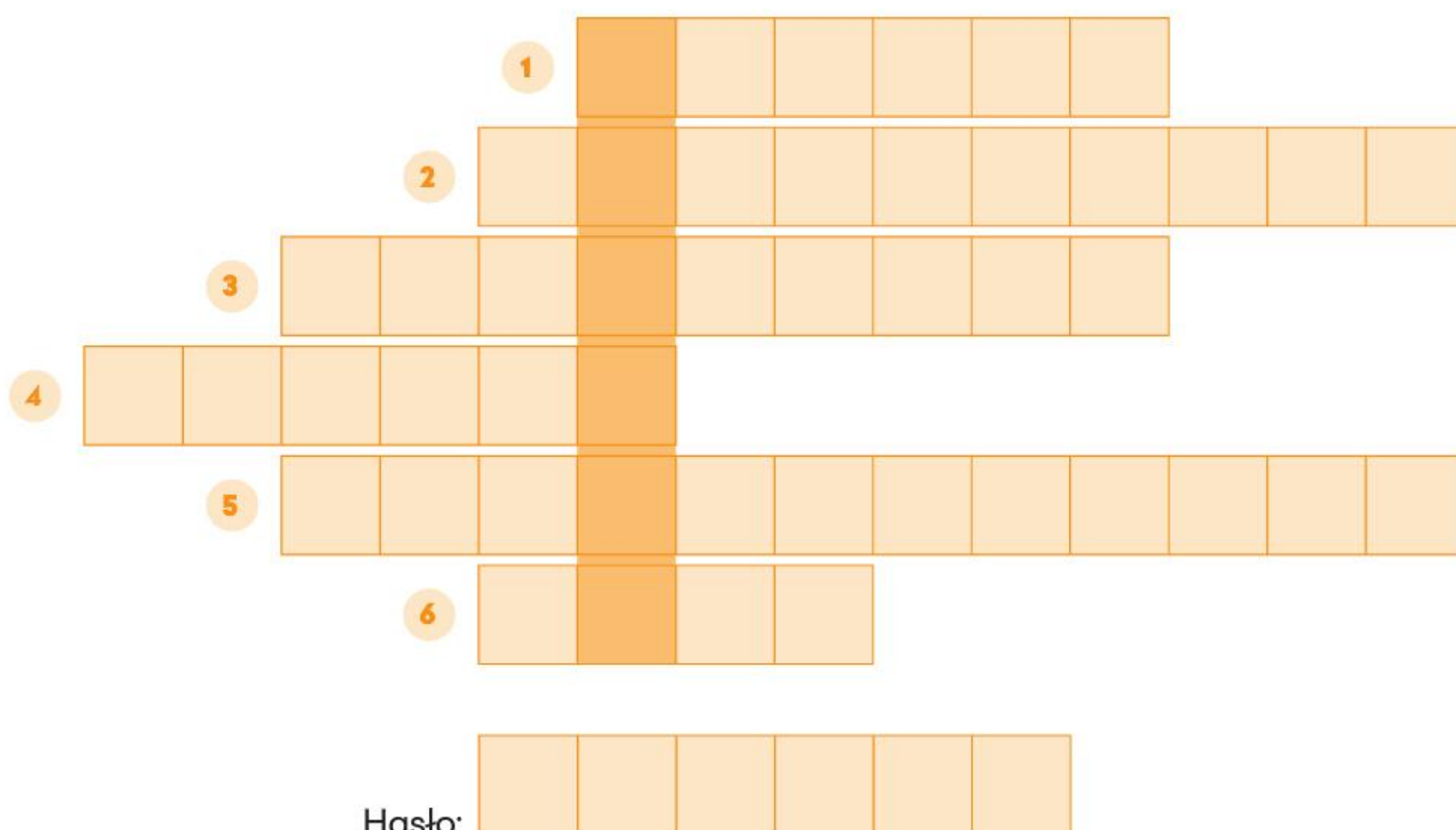

- 5 Napisz gamę G-dur i jej triadę harmoniczną.

- 6 Rozwiąż krzyżówkę.

- 1 Nazwa I stopnia gamy.
- 2 Akord zbudowany z trzech dźwięków ułożonych tercjami.
- 3 Nazwa V stopnia gamy.
- 4 Nazwa interwału określająca odległość trzech stopni między dźwiękami.
- 5 Nazwa IV stopnia gamy.
- 6 Na przykład C-dur, a-moll.

Instrumenty dęte drewniane

- 1 Wykreśl z diagramu nazwy instrumentów dętych drewnianych (poziomo i pionowo).
Pozostałe litery czytane kolejno utworzą rozwiązanie.

F	R	O	S	A	K	S	O	F	O	N	Ż
L	E	K	L	A	R	N	E	T	B	K	A
E	N	G	I	F	A	G	O	T	Ó	E	L
T	S	P	I	C	C	O	L	O	J	K	I

Hasło:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

- 2 Utwórz dwie grupy instrumentów dętych drewnianych – wargowe i stroikowe.

3 Przeczytaj opisy instrumentów i wpisz ich nazwy w wyznaczone miejsca.

- Ma tylko 35 cm długości, ale jego wysoki dźwięk przebija się przez brzmienie wszystkich instrumentów grających w orkiestrze. Popularnie nazywany pikuliną.

- Instrument ten skonstruował Adolf Sax. Często grają na nim muzycy jazzowi i rozrywkowi.

- Należy do aerofonów stroikowych. Zbudowany jest z dwuczęściowej rury, której długość wynosi aż 2,5 metra.

- Jest zbudowany z drewnianej lub ebonitowej rury i ma 28 otworów bocznych zamykanych kłapkami lub opuszkami palców. Cechuje go ciepła barwa brzmienia.

4 Zagrajcie na fletach w dwugłosie *Kołysankę* Johanesa Brahmsa.

Kołysanka

Johannes Brahms

lento

p

Muzyczne życzenia

- 1 Zagraj na instrumencie melodię średniowiecznego hymnu na okres Bożego Narodzenia *Adéste fidèles*.

Adéste fidèles

Autor nieznany

moderato

Przekażmy sobie znak pokoju

Muzyka: Zbigniew Górny
Słowa: Krzysztof Jaślar, Jan Kazimierz Łojan

moderato D G D A

Ten szcze-gól - ny dzień się bu-dzi, nio-sąc cie-pło w ka-żdą sień,

G D G D A D

to do-bro-ci dzień dla lu - dzi, tyl-ko je-den w ca-łym ro-ku ta - ki dzień.

D G D A

Zmie-rzchem błę - śnie nam pro-mien-na, ga-sząc w ser-cach na-szych złość,

G D G D G

i na-dej-dzie noc po - je - dnać, tyl-ko je - dna w ca-łym ro - ku ta - ka

D D A G D A G

noc. Ref.: Choć ty -le ża - lu w nas i gniew u - śpio - ny trwa, prze-każ-my

D Fis7 h G D A D

so - bie znak po - ko - ju, prze-każ-my so - bie znak.

D G D A

Po-tem przyj - dą dni pow - sze dnie, bra-knie na-gle cie - płych słów,

G D G D G

naj-ja-śniejsza gwia-zda zble - dnie i nie - po - kój, jak co ro - ku, wró - ci

D A D

znów. Nie - je-den świt po-wró-ci zwa-tpień mgłą, brze-

A D fis h

mie-niem spraw i trosk. Po - wró - ci twa - rzy mars na

po-wi - ta- nie dnia, znów mil-cze-nie serc re - gu - łą bę - dzie nam.

1. Ten szczególny dzień się budzi,
niosąc ciepło w każdą sień,
to dobroci dzień dla ludzi,
tylko jeden w całym roku taki dzień.

Zmierzchem błysnie nam promienna,
gasząc w sercach naszych złość,
i nadejdzie noc pojednań,
tylko jedna w całym roku taka noc.

Refren:

Choć tyle żalu w nas i gniew uśpiony trwa,
przekażmy sobie znak pokoju, przekazmy sobie znak.

2. Potem przyjdą dni powszednie,
braknie nagle ciepłych słów,
najjaśniejsza gwiazda zblednie
i niepokój, jak co roku, wróci znów.

Niejeden świt powróci zwątpień mgłą,
brzemieniem spraw i trosk.
Powróci twarzy mars na powitanie dnia,
znów milczenie serc regułą będzie nam.

Refren:

Choć tyle żalu w nas i gniew uśpiony trwa...

Niejeden świt powróci zwątpień mgłą,
brzemieniem spraw i trosk.
Powróci twarzy mars na powitanie dnia,
znów milczenie serc regułą będzie nam.

Refren:

Choć tyle żalu w nas i gniew uśpiony trwa...

- 1 Zaśpiewajcie świąteczną piosenkę *Przekażmy sobie znak pokoju.*

Sprawdź swoje wiadomości

Renesansowa muzyka

- 1 Podkreśl nazwę państwa, które było kolebką renesansu.

Polska

Włochy

Francja

Hiszpania

Niemcy

- 2 Wśród instrumentów odszukaj i otocz pętlą lutnię – „ulubienicę” renesansowych artystów.

- 3 Wyszukaj nazwiska kompozytorów epoki renesansu i otocz je pętlą.

Orlando di Lasso

Wacław z Szamotuł

Mikołaj z Krakowa

Jan z Lublina

Wincenty z Kielczy

Jan Sebastian Bach

Giovanni Pierluigi
da Palestrina

Mikołaj Gomółka

4 Wyjaśnij, dlaczego epokę renesansu nazywa się w Polsce „złotym wiekiem”?

5 Rozwiąż wirówkę. Litery z kolejnych kolorowych kratek utworzą hasło.

1 Imię polskiego kompozytora, twórcy pierwszego śpiewnika *Melodie na Psalterz polski*.

2 Zbiór renesansowych utworów instrumentalnych.

3 Instrument strunowo-klawiszowy z epoki renesansu.

4 Kolebka renesansu.

5 Poeta renesansowy, przełożył teksty psalmów, do których muzykę skomponował Mikołaj Gomółka.

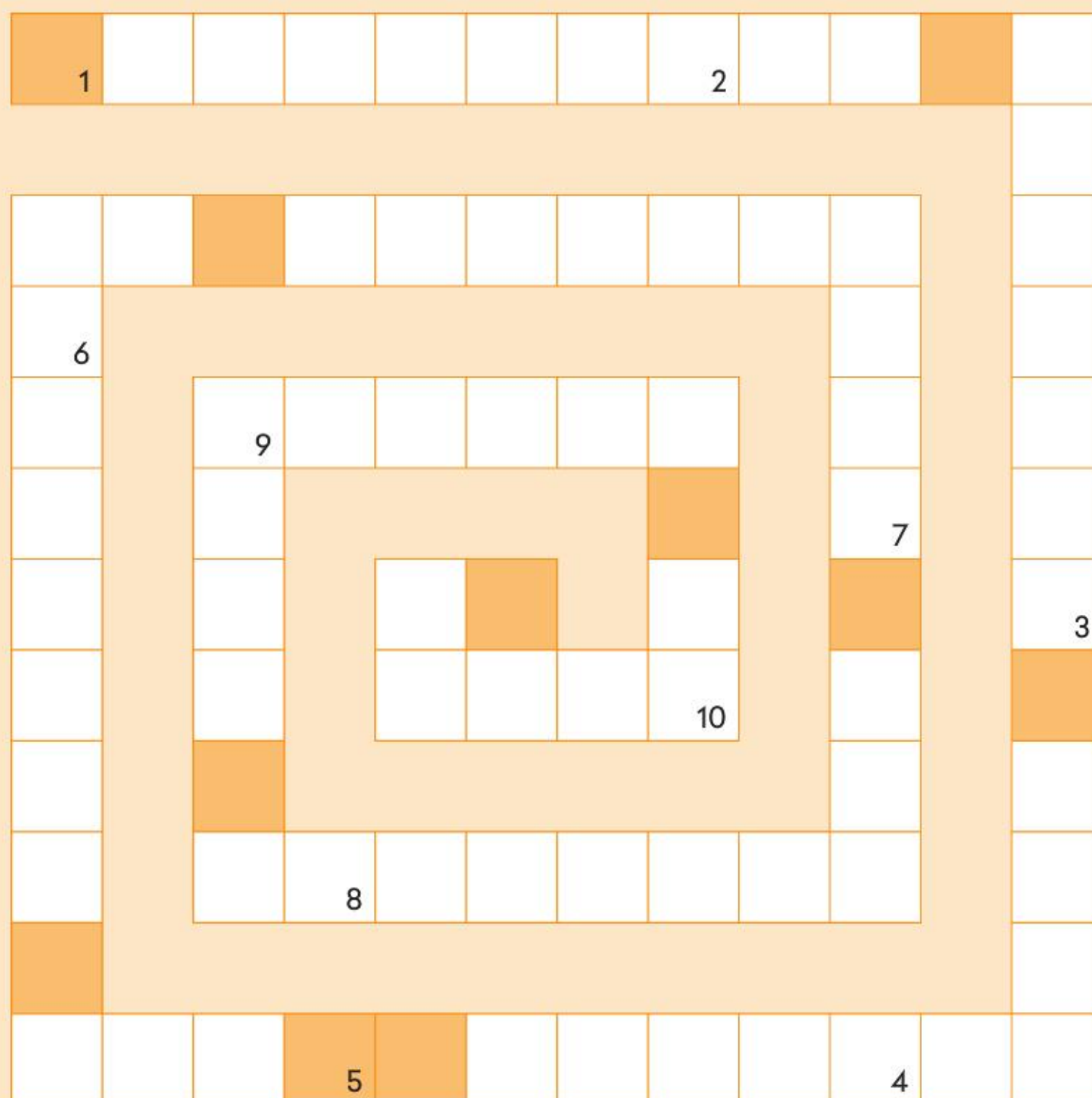
6 Epoka poprzedzająca odrodzenie.

7 Wybitny włoski kompozytor epoki renesansu.

8 Popularny taniec renesansowy, charakteryzujący się dostojnym, powolnym stąpaniem.

9 Epoka, w której tworzył Giovanni Pierluigi da Palestrina.

10 Instrument strunowy szarpany, popularny w epoce renesansu.

Hasło: _____

Tanecznym krokiem po Europie

1 Przeczytaj opisy tańców i napisz ich nazwy w wyznaczonych miejscach.

- To narodowy taniec ukraiński utrzymany w żywym, stopniowo przyspieszanym tempie. Jest popisowym tańcem męskim, wymagającym od wykonawcy zręczności, siły i wytrzymałości.
- Taniec ten pochodzi z Węgier. Składa się z powolnego wstępu i żywej części, której tempo narasta do zawrotnej prędkości. Na jego charakter złożyły się cechy dwóch folklorów: węgierskiego i cygańskiego.
- Taniec ten ma pochodzenie czeskie. Wykonuje się go w metrum dwudzielnym, w szybkim tempie. Jest tańcem o skocznym charakterze wykonywanym w parach.

2 Zamaluj tabliczkę z nazwą tańca takim samym kolorem, jakim zaznaczone jest na mapie państwo, z którego on pochodzi.

- 3 Rozpoznaj taniec i krótko go scharakteryzuj.

- 4 Zagraj fragment *Walca* z filmu *Królowna Śnieżka*.

Walc

Frank Churchill

moderato *mf*

Honorata

Muzyka: Andrzej Wolski
Słowa: Jadwiga Koczanowska

allegro

The musical score is written for a single voice part in treble clef, with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 4/4 time signature. The tempo is marked 'allegro' and the dynamics 'mf'. The score consists of eight staves of music, each with a corresponding line of lyrics in Polish. Chord symbols (D, e, G, A) are placed above the staff lines. The lyrics are: 'Tam, gdzie o - na jest, nikt nie nu - dzi się, bo po - my - słów ma sto sza - lo - nych. W o - czach ma to coś, cze - go i - nnym brak, jej per - li - sty śmiech jest jak bal - sam Ref.: To o - na, to Ho - no - ra - ta, to o - na, każ - dy ją zna. To o - na, jest jak ko - me - ta, do szko - ły na rol - kach gna. To o - na, to Ho - no - ra - ta u - śmie - chem ob - da - rza świat. To o - na, to Ho - no - ra - ta, we wło - sy ma wpię - ty kwiat.'

Tam, gdzie o - na jest, nikt nie nu - dzi się, bo po -
my - słów ma sto sza - lo - nych.
W o - czach ma to coś, cze - go i - nnym brak, jej per -
li - sty śmiech jest jak bal - sam Ref.: To
o - na, to Ho - no - ra - ta, to o - na, każ - dy ją zna. To
o - na, jest jak ko - me - ta, do szko - ły na rol - kach gna. To
o - na, to Ho - no - ra - ta u - śmie - chem ob - da - rza świat. To
o - na, to Ho - no - ra - ta, we wło - sy ma wpię - ty kwiat.

- 5 Zaśpiewaj piosenkę *Honorata*, następnie na podstawie tekstu wykonaj portret tytułowej postaci.

1. Tam gdzie ona jest,
nikt nie nudzi się,
bo pomysłów ma
sto szalonych.
W oczach ma to coś,
czego innym brak,
jej perlisty śmiech
jest jak balsam.

Refren:

To ona, to Honorata,
to ona, każdy ją zna,
to ona jest jak kometa,
do szkoły na rolkach gna.
To ona, to Honorata,
uśmiechem obdarza świat.
To ona, to Honorata
we włosy ma wpięty kwiat.

2. Na pianinie gra,
tańczy, gdzie się da,
w kinie wzrusza się
i łzy roni.
Damą zawsze jest
dobrym kumplem też,
bo gdy trzeba, to
jest tuż obok.

Refren:

To ona, to Honorata...

Sprawdź swoje wiadomości

Barokowa muzyka Jana Sebastiana Bacha

- 1 Zaznacz czas trwania epoki baroku na osi czasu.

- 2 Uzupełnij informacje na temat baroku w muzyce.

Epoka baroku trwała od końca _____ wieku do połowy _____ wieku.

Główni przedstawiciele tego okresu to _____

Kompozytorzy w baroku rozwijali takie formy muzyczne, jak: _____

- 3 Przeczytaj zdania. Literą P zaznacz zdanie prawdziwe, a literą F zdanie fałszywe.

- Epoka baroku nastąpiła po epoce średniowiecza.
- Do czołowych kompozytorów epoki baroku należą m.in.: Jan Sebastian Bach, Georg Friedrich Händel, Antonio Vivaldi.
- W epoce baroku kompozytorzy kontynuowali polifoniczną chóralną muzykę renesansu oraz rozwijali muzykę instrumentalną.
- Kantata to utwór wokallyno-instrumentalny, który ukształtował się w epoce baroku.

☐

☐

☐

☐

- 4 Otocz pętlą te nuty, których nazwy literowe tworzą nazwisko słynnego kompozytora baroku.

- 5 Rozpoznaj kompozytora przedstawionego na portrecie i na podstawie podręcznika uzupełnij metryczkę.

Imiona i nazwisko _____

Data urodzenia _____

Miejsce urodzenia _____

Data śmierci _____

- 6 Otocz pętlą instrument, na którym grał Jan Sebastian Bach.

- 7 Na podstawie wiadomości z podręcznika i tekstu piosenki *Jan Sebastian Bach* wskaż te miasta, z którymi kompozytor był związany. Podkreśl właściwe nazwy.

Berlin

Lüneburg

Köthen

Praga

Mühlhausen

Eisenach

Lipsk

Hamburg

Drezno

Salzburg

Muzyka wytańczona na pointach

1 Dokończ zdania.

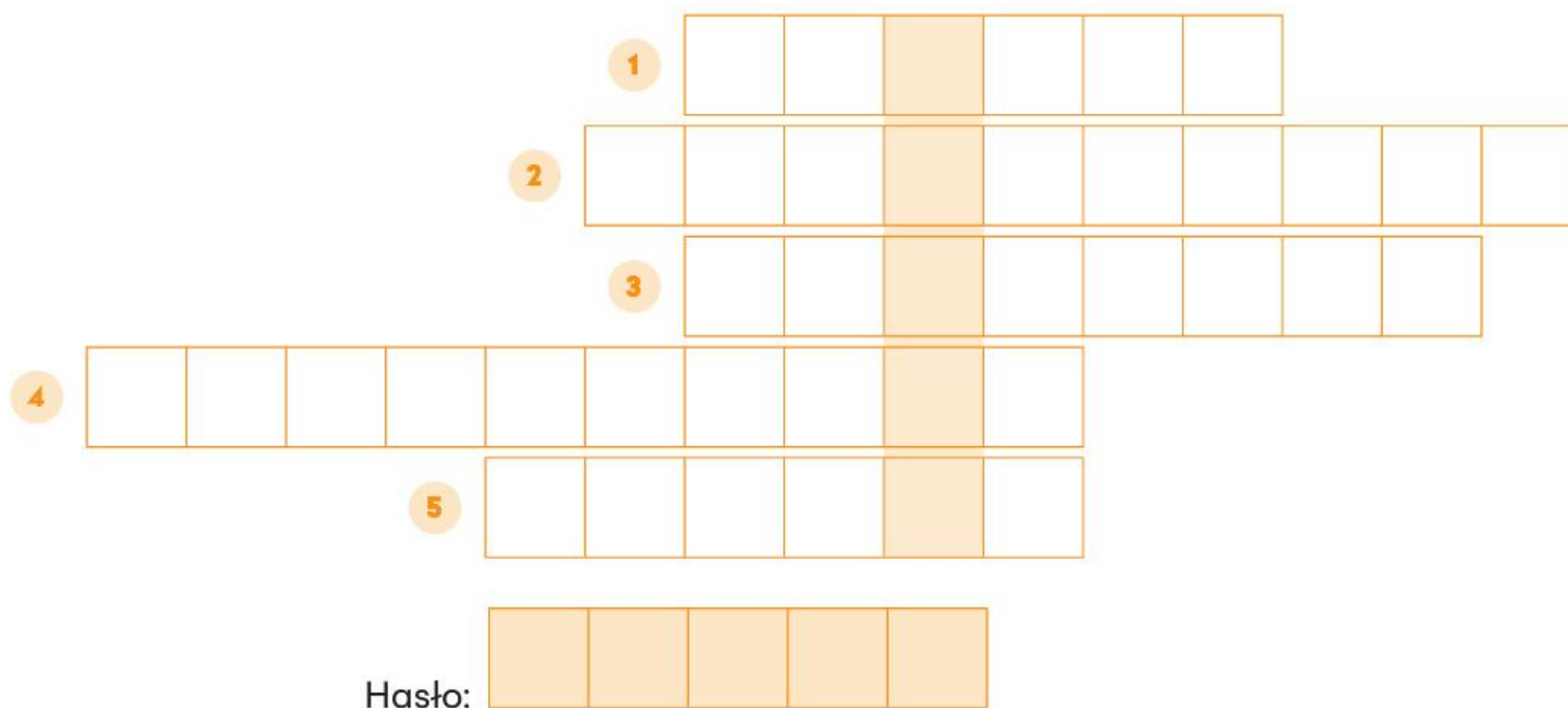
Balet to rodzaj widowiska teatralnego, którego głównymi elementami są _____

Ruchem scenicznym w balecie zajmuje się _____

Wybitna tancerka baletowa to _____

2 Rozwiąż logogryf. Litery w kolorowych polach, czytane poziomo, utworzą hasło.

- 1 Nazwa ptaka w tytule baletu Piotra Czajkowskiego.
- 2 Nazwisko kompozytora rosyjskiego, twórcy baletu *Ognisty ptak*.
- 3 Tancerka baletowa.
- 4 Tytuł znanego baletu Sergiusza Prokofiewa.
- 5 Księżniczka zaklęta w łabędzia, bohaterka baletu *Jezioro łabędzie*.

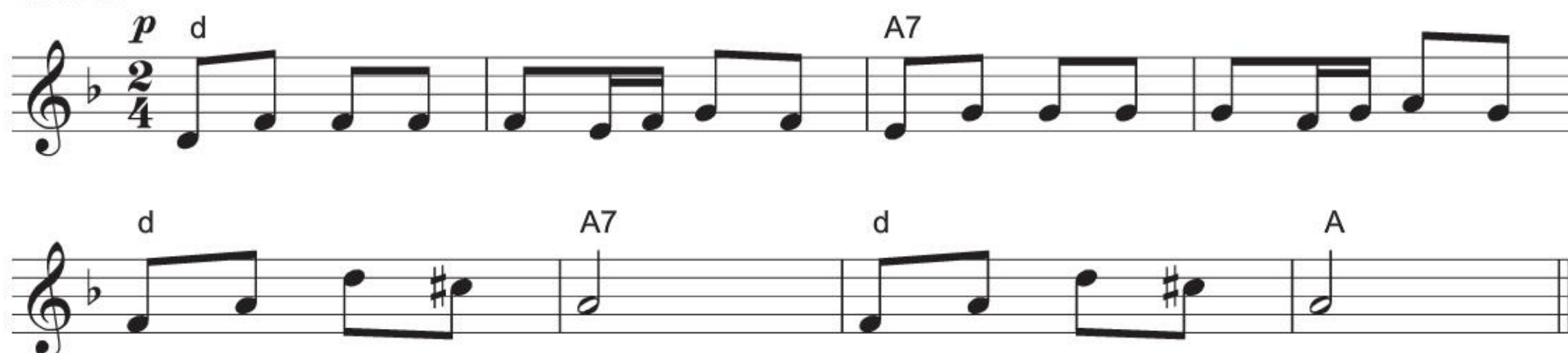
3 Wypisz tytuły dzieł baletowych poznanych na lekcji oraz nazwiska ich twórców. Wyszukaj na stronach WWW nazwy teatrów baletowych, które mają w swoim repertuarze te dzieła.

- 4 Zagraj na instrumencie motyw muzyczny tańca łabędzi z baletu Piotra Czajkowskiego *Jezioro łabędzie*.

Taniec łabędzi

(fragment)
Piotr Czajkowski

moderato

- 5 Zaprojektuj wybraną scenę z baletu Igora Strawińskiego *Ognisty ptak*:

- Upolowanie ognistego ptaka
- Piekielny taniec maga Kościeja i jego demonów
- Korowód księżniczek

Instrumenty dęte blaszane

- 1 Z podanych liter ułóż nazwy instrumentów dętych blaszanych.

T	R	L	W	A	O	A	I	N

U	A	B	T

K	A	T	Ą	B	R

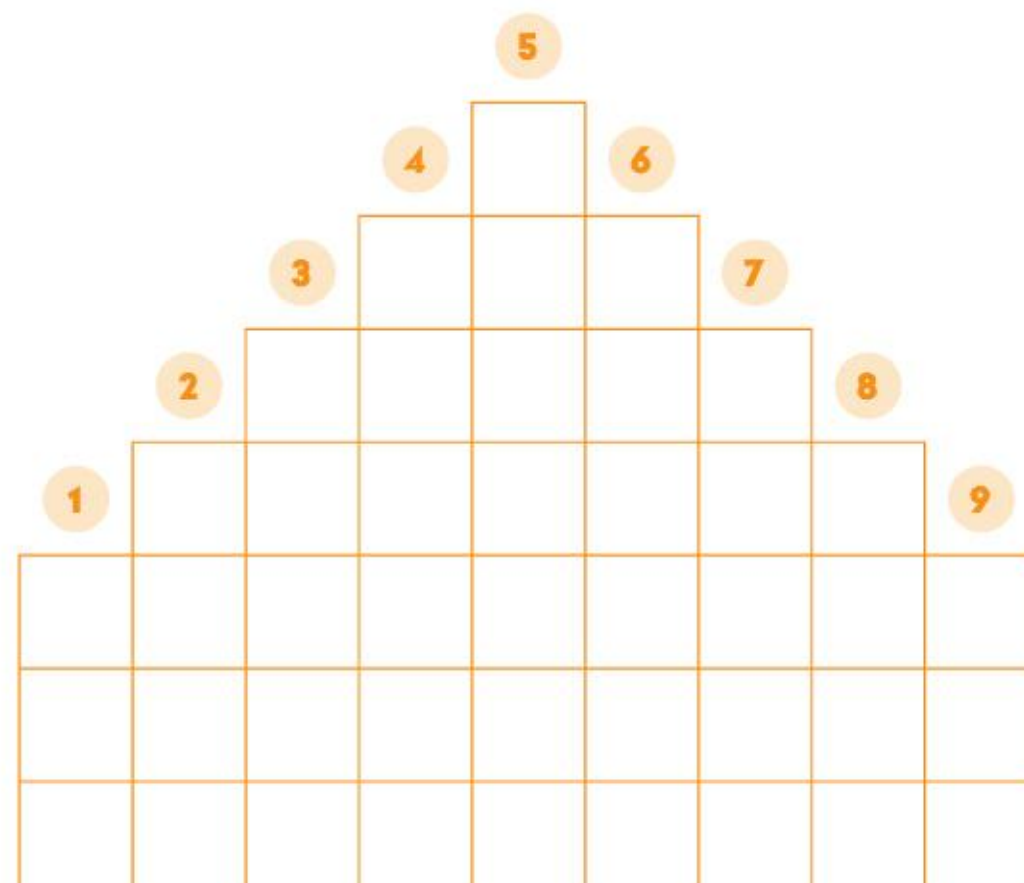
U	P	Z	N	O

- 2 Nazwij muzyków grających na instrumentach.

- 3 Wpisz pionowo w kratki hasła krzyżówki.

- 1 Ten instrument nazywa się też waltornią.
- 2 Materiał wchodzący w skład stopu, z którego wykonuje się instrumenty dęte blaszane.
- 3 Instrument wywołujący ciekawe efekty brzmieniowe np. śmiech, rechot, dźwięk klaksonu.
- 4 Część instrumentu służąca do wyciszania dźwięku.
- 5 Urządzenie, które reguluje przepływ powietrza w rurach.
- 6 Instrument, którego barwa brzmienia jest „jasna i złocista”.
- 7 Część puzonu regulująca wysokość dźwięku.
- 8 Instrument dęty blaszany o najniższym brzmieniu.
- 9 Konstruktor saksofonu i tuby.

4 Wstaw znak × przy zdaniach, które są prawdziwe.

- Saksofon należy do grupy instrumentów dętych blaszanych.
- Na trąbce gra się często z użyciem tłumika.
- Tuba góruje wielkością nad instrumentami w orkiestrze, ma basowe, niskie brzmienie.
- Muzyk grający na waltorni, aby zmienić barwę wydobywanych dźwięków, często wkłada dłoń do czary głosowej.

☐
☐
☐
☐

5 Rozpoznaj części instrumentów dętych i napisz, jaką funkcję w nich spełniają.

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

Sprawdź swoje wiadomości

Muzycznie o klasycyzmie

- 1 Zamaluj tabliczkę, na której podano czas trwania klasycyzmu.

XX wiek

XVIII wiek

XVII wiek

XIX wiek

- 2 Wykreśl z diagramu nazwiska słynnych kompozytorów epoki klasycyzmu. Pozostałe litery czytane kolejno utworzą rozwiązanie.

K	B	E	E	T	H	O	V	E	N
L	A	S	H	A	Y	D	N	Y	C
Y	M	O	Z	A	R	T	Z	M	

Hasło:

--	--	--	--	--	--	--	--	--

- 3 Podkreśl gatunki i formy muzyczne popularne w epoce klasycyzmu.

kwartet smyczkowy

opera

fuga

sonata

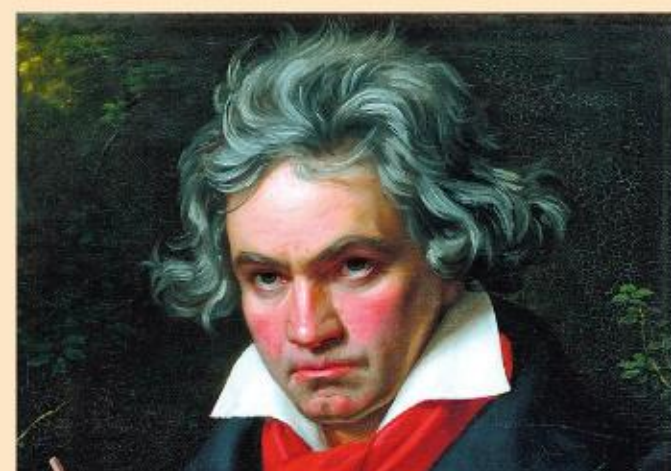
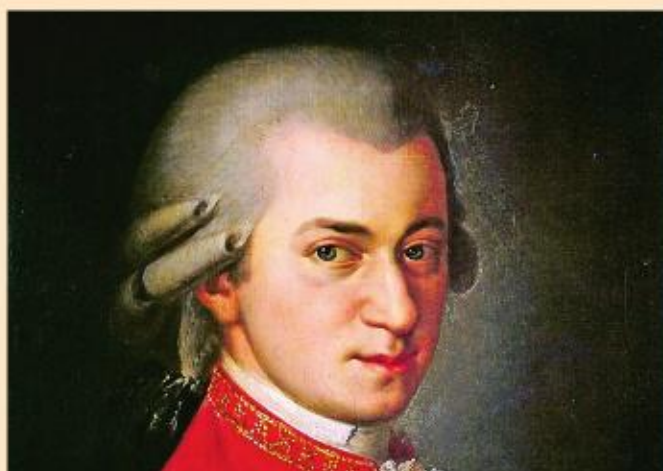
wariacje

symfonia

musical

balet

- 4 Rozpoznaj kompozytorów na portretach i napisz ich nazwiska w wyznaczonych miejscach.

5 Połącz tytuły dzieł z nazwiskami ich twórców.

Sonata c-moll „Patetyczna”, op.15

Czarodziejski flet

Symfonia C-dur „Niedźwiedź”

Oda do radości

Serenada „Eine Kleine Nachtmusik”

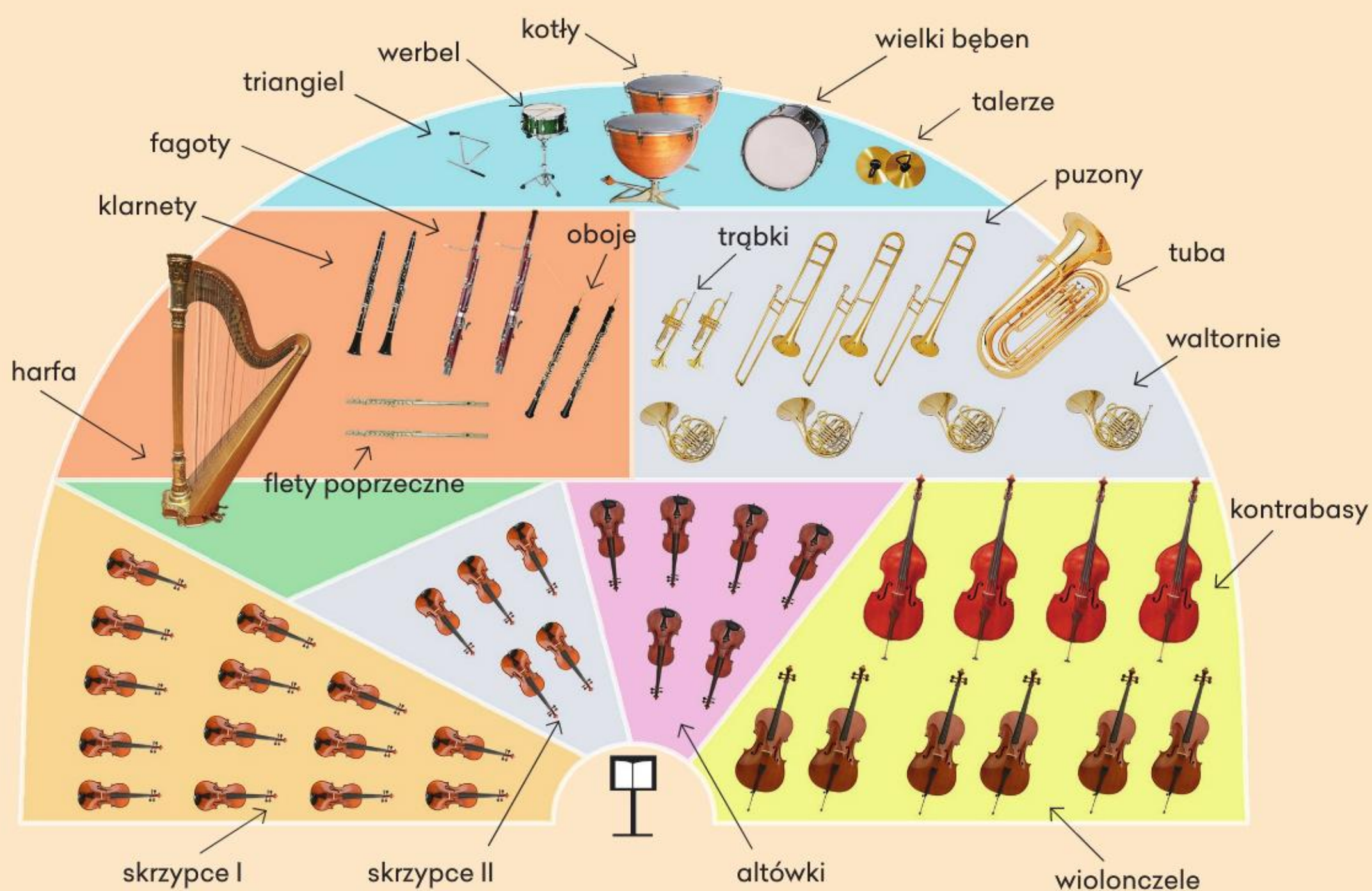
Symfonia „Z uderzeniem w kocioł”

Ludwig van Beethoven

Wolfgang Amadeusz Mozart

Józef Haydn

6 Na podstawie schematu wypisz grupy instrumentów grających orkiestry klasycznej.

Oda do radości

Muzyka: Ludwig van Beethoven

Słowa: Fryderyk Schiller, tłumaczenie: Konstanty Ildefons Gałczyński

triumfalnie

mf D A D A

O, ra - do - ści, i - skro bo - gów, kwie - cie E - li - ze - jskich Pól,

D A D A D

świę - ta, na twym świę - tym pro - gu sta - je nasz na - tchnio - ny chór.

A D A D A D h E7 A

Ja - sność two - ja wszy - stko za - ćmi, złą - czy, co ro - zdzie - lił los, wszy -

D A D A D

- scy lu - dzie bę - dą bra - ćmi tam, gdzie twój prze - mó - wi głos.

1. O, radości, iskro bogów,
kwiecie Elizejskich Pól,
święta, na twym świętym progu
staje nasz natchniony chór.
Jasność twoja wszystko zaćmi,
złączy, co rozdzielił los,
wszyscy ludzie będą braćmi
tam, gdzie twój przemówi głos.
2. Patrz, patrz, wielkie słońce światem
biegnie, sypiąc złote skry,
jak zwycięzca i bohater
biegnij, bracie, tak i ty.
Radość tryska z piersi ziemi,
radość pije cały świat,
dziś wchodzimy, wступujemy
na radości złoty ślad.
3. Ona w sercu, w zbożu, w śpiewie,
ona w splocie ludzkich rąk,
z niej najlichszy robak czerpie,
w niej największy nieba krąg.
Wstańcie, ludzie, wstańcie wszędzie,
ja nowinę niosę wam:
na gwiazdzistym firmamencie
bliska radość błyszczy nam.

7 Zaśpiewajcie *Odę do radości*, starając się zachować radosny i uroczysty charakter pieśni.

- 8 W trakcie słuchania utworu Wolfganga Amadeusza Mozarta *Kontredans* 3 *D-dur* KV 609, zagrajcie na instrumentach perkusyjnych zgodnie z graficzną partyturą.

Kontredans

Wolfgang Amadeusz Mozart

2/4

			<i>tr</i>	
			<i>tr</i>	
<i>tr</i>	<i>tr</i>	<i>tr</i>		
<i>tr</i>	<i>tr</i>	<i>tr</i>		

Objaśnienie piktogramów:

bębenek

tamburyn

trójkąt

talerze

klawesy

marakasy

kastaniety

Wariacje muzyczne

- 1 Wykonaj wariację rytmiczną do fraszki Tadeusza Fangrata, następnie ułóż własną wariację do tekstu drugiej fraszki tego autora.

*Miej życzliwość w swej naturze,
bo życzliwi żyją dłużej.*

*Dzieci, młodzi i dorośli,
bądźcie ludźmi i dla roślin.*

Temat

2
4

Miej ży - czli - wość w swej na - tu - rze, bo ży - czli - wi ży - ją dłu - żej.

Wariacja I

3
4

Miej ży - czli - wość w swej na - tu - rze, bo ży - czli - wi ży - ją dłu - żej.

Wariacja II

3
4

Miej ży - czli - wość w swej na - tu - rze, bo ży - czli - wi ży - ją dłu - żej.

Wariacja III

3
4

Miej ży - czli - wość w swej na - tu - rze, bo ży - czli - wi ży - ją dłu - żej.

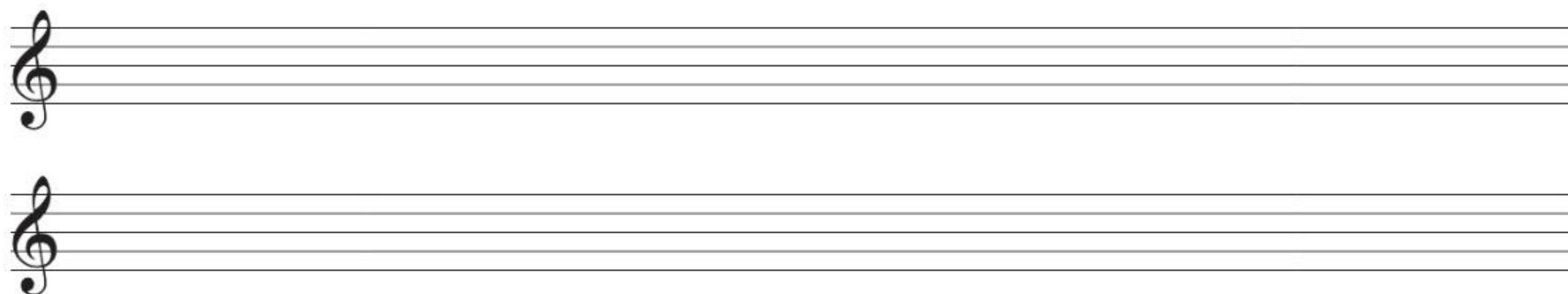
Temat

- 2 Skomponuj, następnie zagraj na instrumentach wariację muzyczną *Pory dnia*.

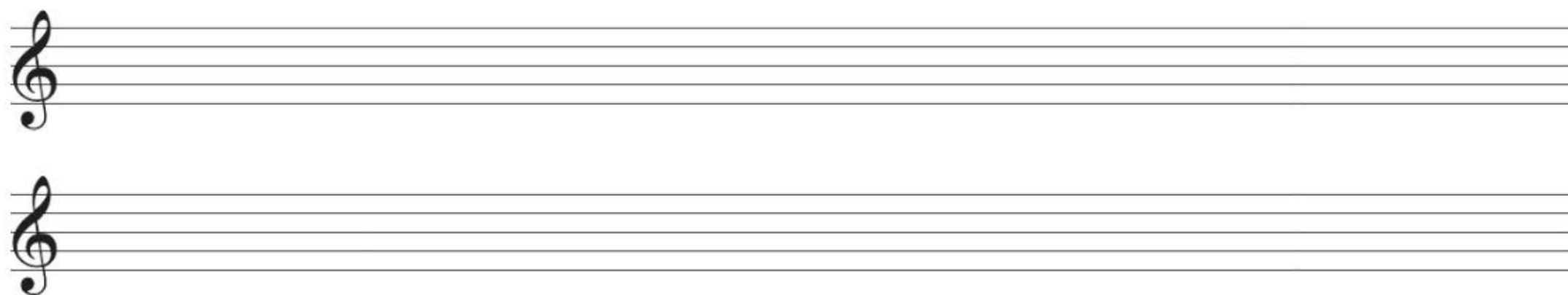
Temat

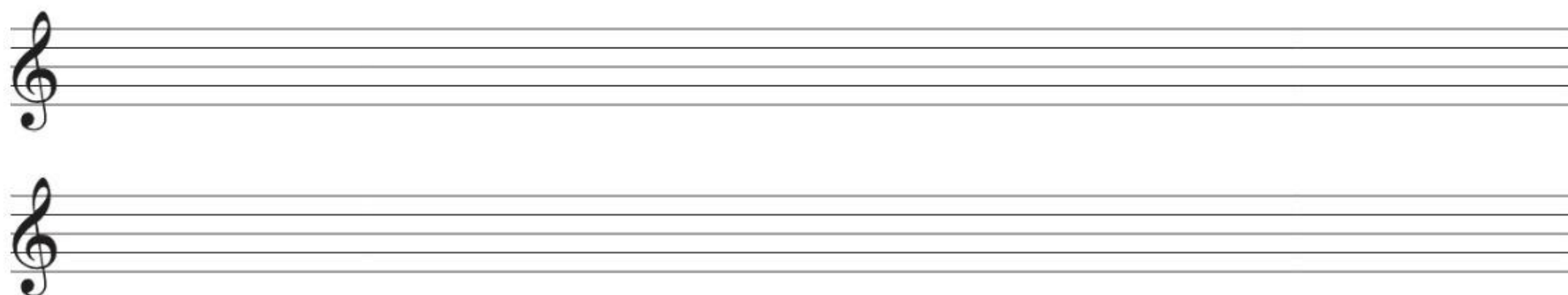
Wariacja I – Poranek

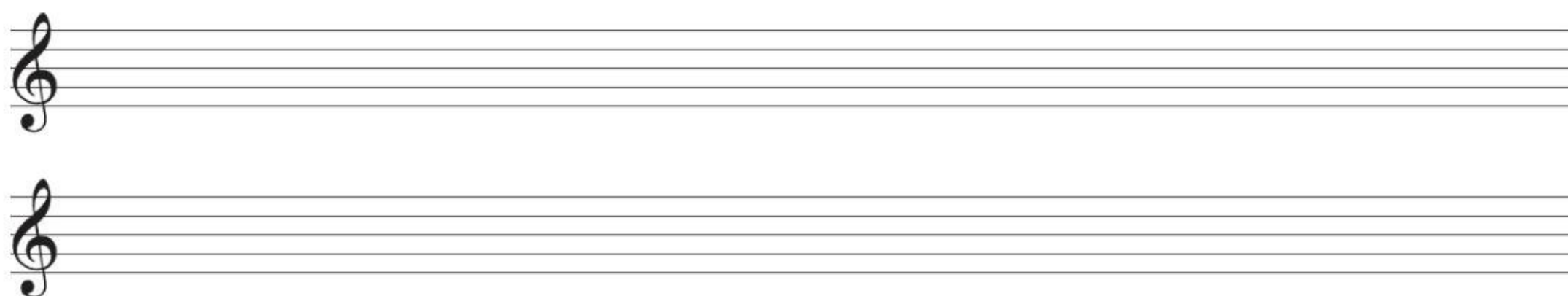
Wariacja II – Południe

Wariacja III – Popołudnie

Wariacja IV – Wieczór

3 Narysuj wariację plastyczną na temat wiosny.

Claude Monet *Wiosna*

Morskie opowieści

1 Zaimprovizujcie kilka czynności na pokładzie żaglowca. Wybierzcie spośród siebie „szantymena”, który okrzykami zachęci was do pracy. Każdej czynności niech towarzyszy inny okrzyk.

- Podnoszenie kotwicy – wolne, ciężkie ruchy rąk; „szantymen” mobilizuje marynarzy do pracy okrzykiem: **O-o-o, rwać ją!**
- Stawianie żagli, wybieranie liny – uczniowie stoją w rzędzie i naśladują długie pociągnięcia liny. „Szantymen” wydaje okrzyk: **Heja-hej!** Marynarze odpowiadają: **Heja-hej!**
- Stawianie żagli lekkich „ręka za ręką” – marynarze stoją w dwóch szeregach twarzami zwróconymi do siebie i krótkimi ruchami z góry w dół, raz prawą ręką, raz lewą, naśladują stawianie lekkich żagli. „Szantymen” śpiewa: **Brać się chłopaki, brać, a żywo!** Grupa odpowiada: **Razem o-o!**
- Praca przy pompie – wolne ruchy rąk z odchyleniem tułowia w tył i skłonem w przód. „Szantymen” wydaje okrzyk: **O-o-a-jo!** Marynarze odpowiadają: **I w górę, i w dół, i razem, hej!**

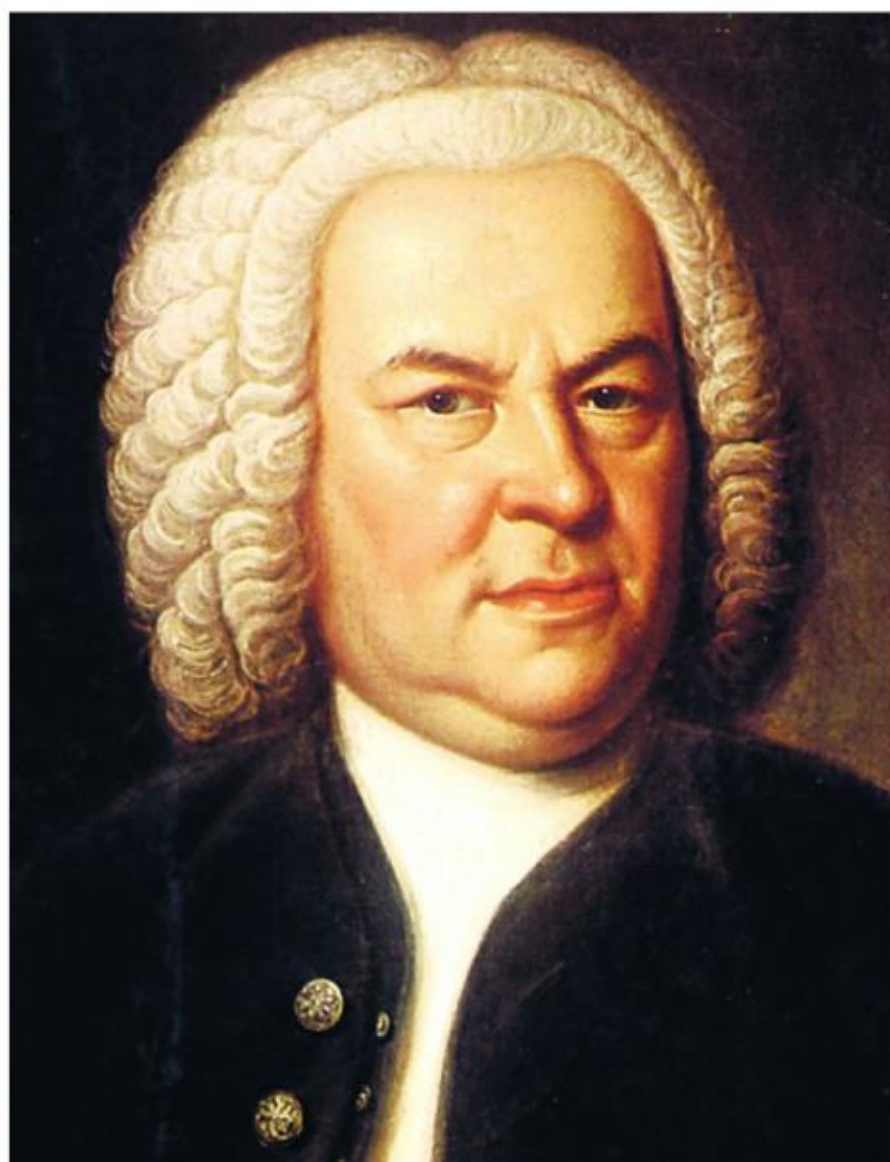
2 W czasie słuchania utworu Claude’a Debussy’ego [czyt. kloda debisjego] *Gra fal* narysuj do niego ilustrację przedstawiającą pejzaż marynistyczny (czyli morski).

Quiz muzyczny

- Do podanych opisów przyporządkuj poprawną odpowiedź, a do tabeli wpisz właściwą literę. Litery czytane poziomo utworzą rozwiązanie.

1. Forma muzyczna, w której temat ulega różnym przekształceniom w trakcie przebiegu utworu.
2. Marynarskie pieśni pracy.
3. Instrument składający się z mechanizmu powietrznego, piszczałek, rejestrów, klawiatury nożnej i ręcznej.
4. Epoka muzyczna następująca po średniowieczu.
5. Taniec ludowy pochodzenia czeskiego w metrum dwudzielnym, o żywym charakterze.
6. Instrument, którego konstruktorem był Adolf Sax.
7. Kompozytor baletu *Jezioro łabędzie*.
8. Takt, w którym występują dwa akcenty metryczne (lub więcej).
9. Epoka, w której żył i tworzył Wolfgang Amadeusz Mozart.
10. Nazwa renesansowego tańca dworskiego.
11. Najmniejszy pod względem wielkości orkiestrowy instrument dęty drewniany.
12. Epoka, w której dominowała muzyka oparta na śpiewie chorałowym, tzw. chorale gregoriańskim.
13. Układ trzech trójdźwięków utworzony od toniki, subdominanty i dominanty.
14. Wybitny kompozytor epoki baroku.
15. Odcinek melodyczny złożony z dwóch zdań muzycznych.
16. Obuwie dla tancerki z usztywnionymi czubkami.
17. Kompozytor baletu *Kopciuszek*.

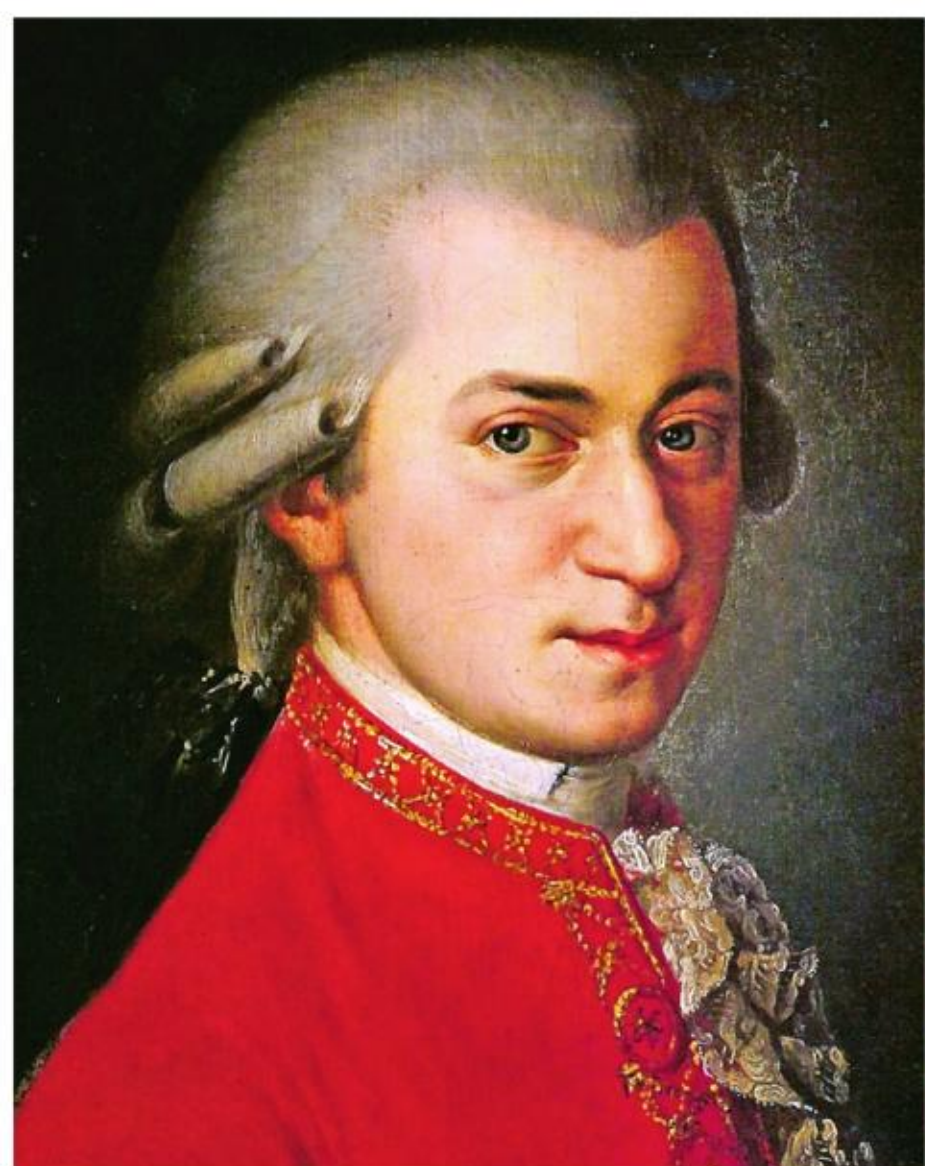

18. Narodowy taniec ukraiński w metrum $\frac{2}{4}$.
19. Utwór Ludwiga van Beethovena z *Odą do radości*.
20. Instrument dęty blaszany, zwany też waltornią.
21. Kompozytor cyklu koncertów skrzypcowych *Cztery pory roku*.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21

Odpowiedzi

N	Renesans	I	Jan Sebastian Bach
Z	Takt złożony	S	Piotr Czajkowski
Ł	Pikulina	L	Kozak
G	Organy	K	Klasycyzm
W	Triada harmoniczna	O	Średniowiecze
T	Okres muzyczny	J	Sergiusz Prokofiew
A	IX Symfonia d-moll	A	Pointy
T	Róg	O	Pawana
Ż	Wariacja	E	Szanta
J	Saksofon	A	Polka
O	Antonio Vivaldi		

Samouczek gry na keyboardzie

● **Keyboard** to elektroniczny instrument klawiszowy.

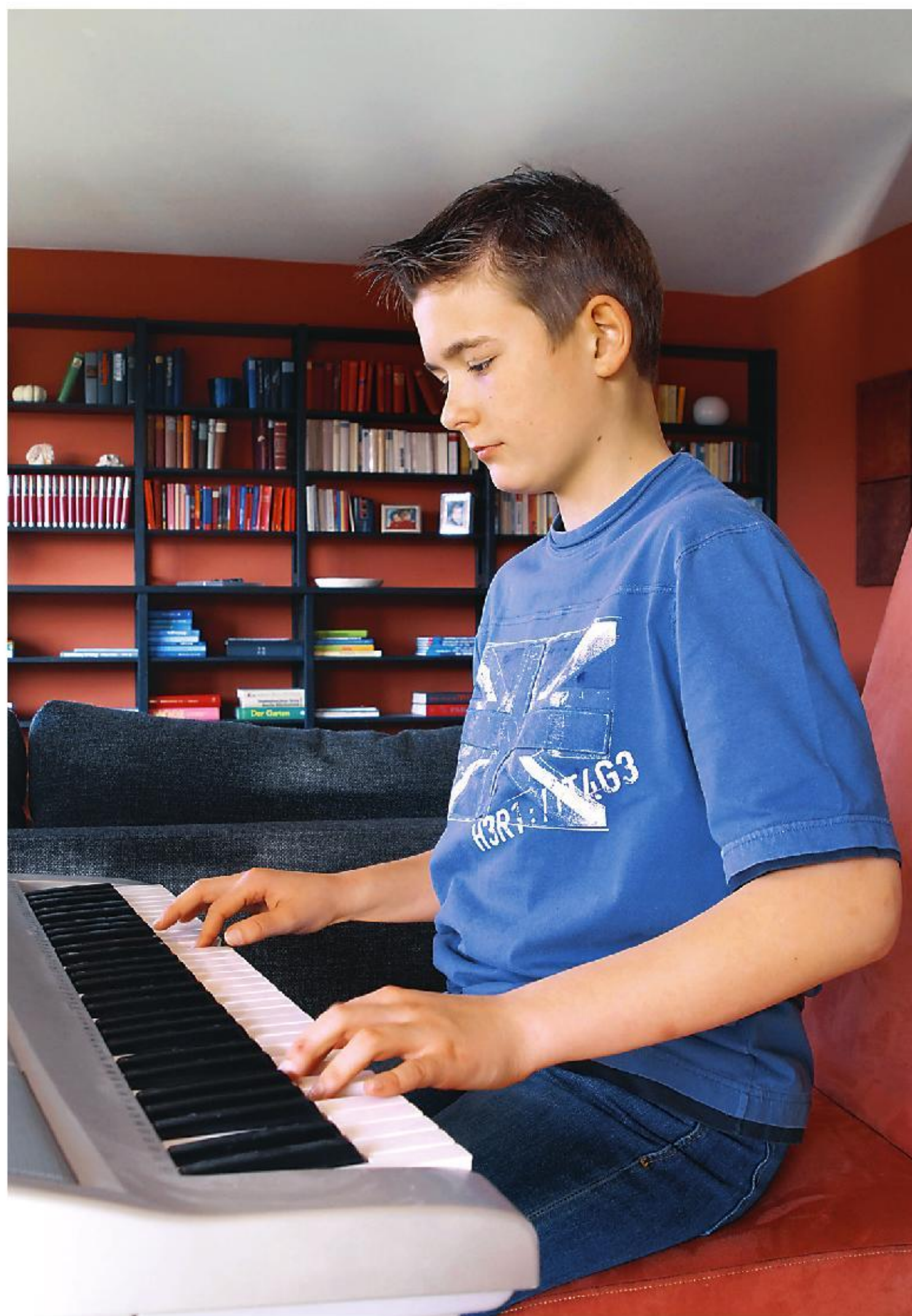
Zanim zaczniesz grać, usiądź przy instrumencie tak, abyś mógł swobodnie położyć dłonie na klawiaturze, a twoje przedramiona były w pozycji poziomej. W czasie gry staraj się zachować wyprostowaną sylwetkę.

Prawidłowa postawa podczas gry:

- plecy wyprostowane,
- ręka na wysokości klawiatury,
- przedramię ułożone poziomo.

Prawidłowy układ ręki podczas gry:

- palce dotykają lekko klawiszy,
- dłoń zaokrąglona.

Grający na keyboardzie

Klawiatura instrumentu podzielona jest na część melodyczną, na której prawą ręką gramy melodię, i część akompaniującą, na której lewą ręką gramy funkcje harmoniczne.

część akompaniująca

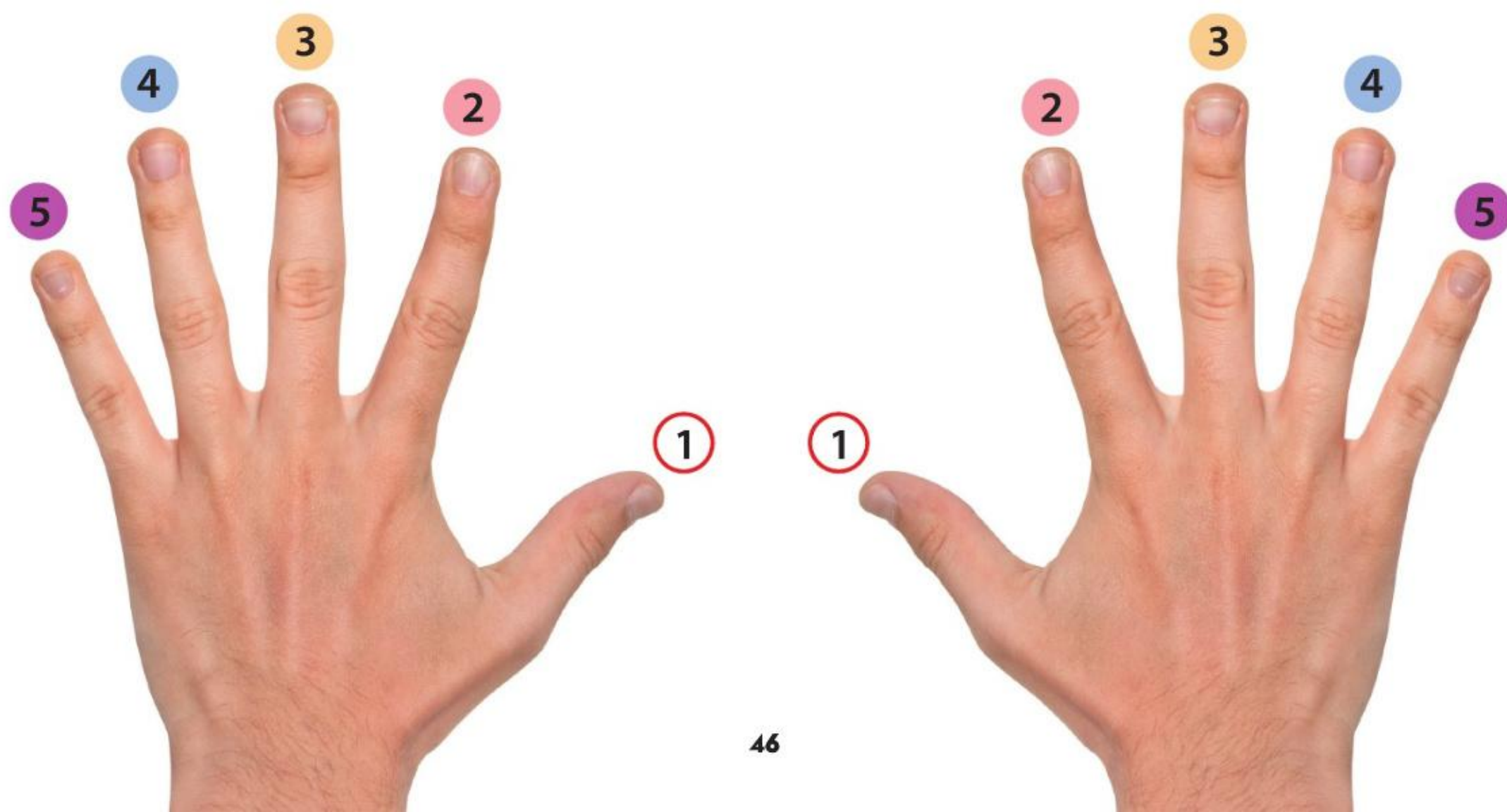
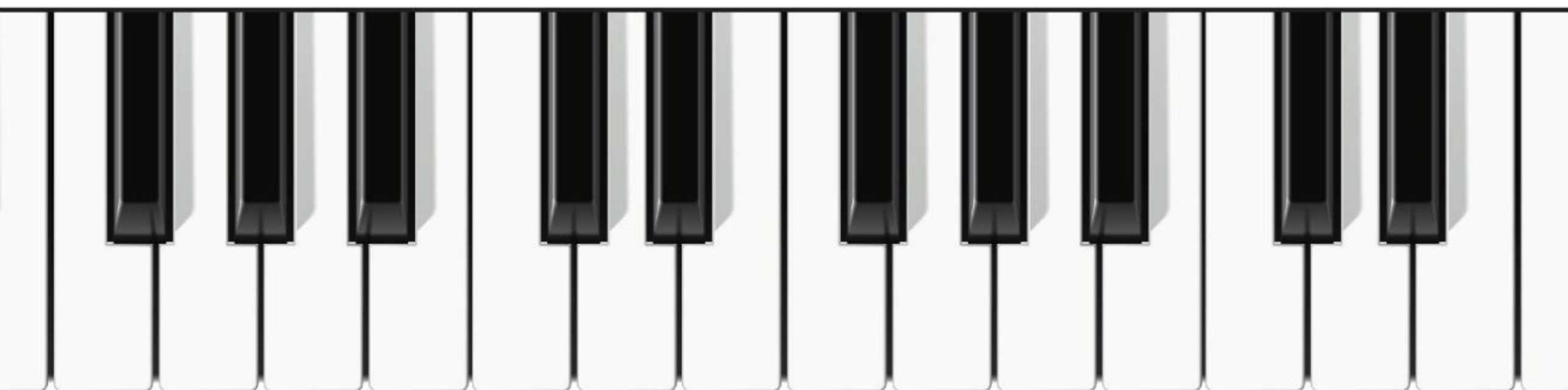
część melodyczna

Cyfry umieszczone na schemacie dłoni oznaczają, który palec lewej lub prawej ręki gra dany dźwięk. Melodie na keyboard zapisuje się na pięciolinii, stosując oznaczenia nad pięciolinia. Zapis nutowy dodatkowo zawiera cyfry dla prawej ręki – wskazujące wyraźnie, którym palcem należy zagrać dany dźwięk – oraz oznaczenia akordów.

Oto przykład:

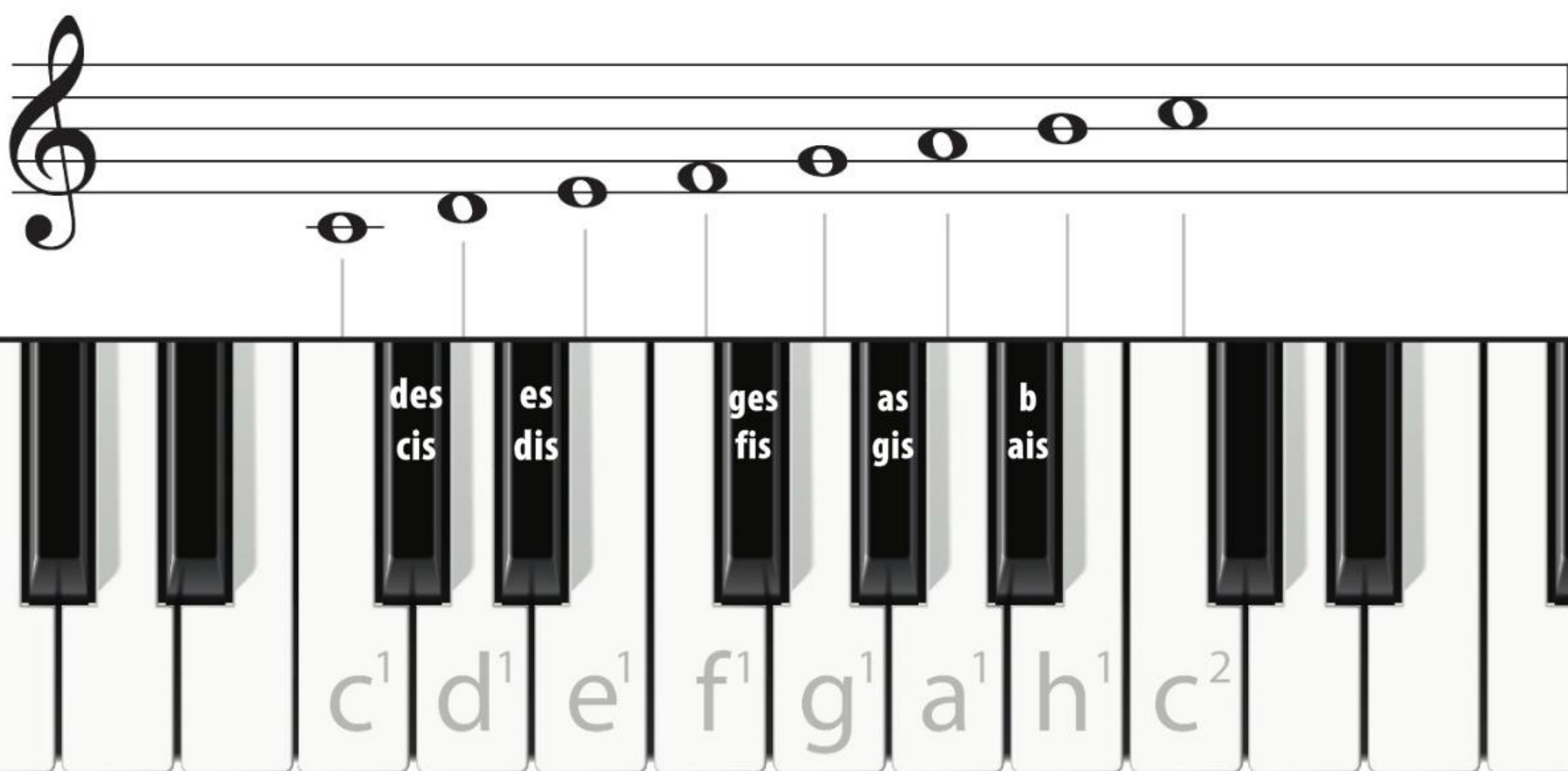
Pojedziemy na łów

Melodia ludowa

Zaczynamy grać

- 1 Włącz instrument przyciskiem on/off (włączenie, wyłączenie).
- 2 Odszukaj na klawiaturze dźwięk **c1**.
Przyjrzyj się uważnie klawiaturze instrumentu. Czarne klawisze ułożone są w grupy po dwa i trzy. Dźwięk **c** znajduje się zawsze przed pierwszym z dwóch czarnych klawiszy.

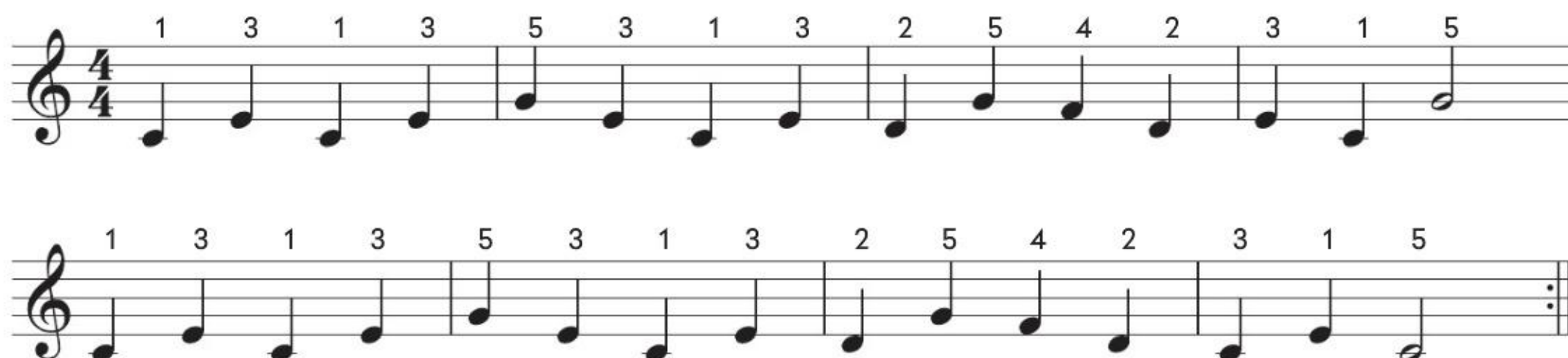

- 3 Zagraj gamę C-dur, pamiętając o uderzaniu w klawisz odpowiednim palcem. Aby zagrać płynnie dźwięki gamy w górę musisz szybko podłożyć pierwszy palec pod drugim i trzecim.
- 4 Zagraj teraz gamę C-dur w dół, zaczynając od piątego palca na dźwięku **c2**. Po uderzeniu pierwszym palcem dźwięku **f1** przenieś nad nim trzeci palec na klawisz **e1**, następnie drugi na **d1** i pierwszy na **c1**.
- 5 Graj gamę jedną ręką w górę i w dół, aż do osiągnięcia efektu płynnego brzmienia wszystkich dźwięków.

- 1 Zagraj prawą ręką melodię *Marsz*. Pamiętaj o głośnym liczeniu do czterech i uderzaniu w klawisze właściwymi palcami.

Marsz

Carl Czerny

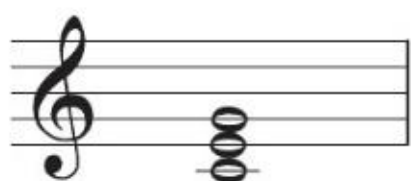

Gramy akompaniament

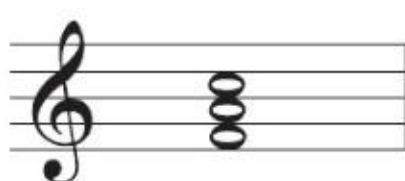
Akompaniament uruchamiany jest automatycznie przez zagranie lewą ręką akordu.

Akord to współbrzmienie co najmniej trzech dźwięków. Poznaj akordy C F G.

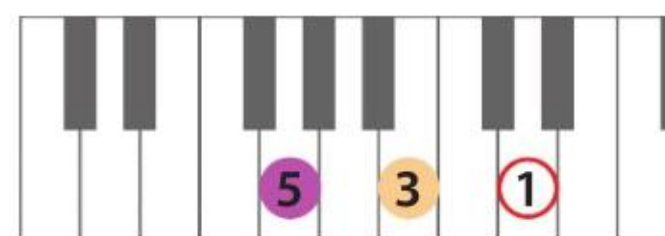
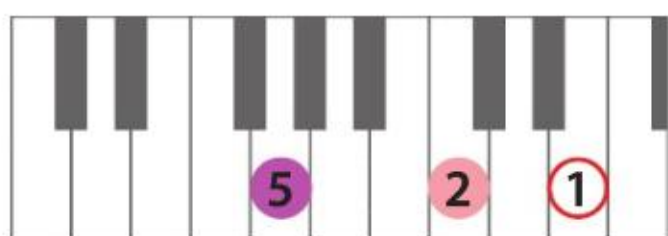
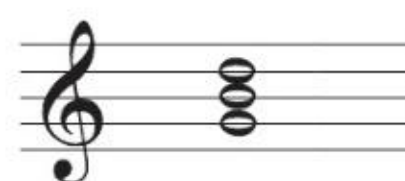
C

F

G

Cyfry na klawiszach wskazują, który palec lewej ręki ma zagrać dany dźwięk. Dźwięki akordu gramy jednocześnie. Nazwa akordu umieszczona jest najczęściej nad pięciolinią, rzadziej pod nią.

- 2 Zagraj melodię *Marsz* z funkcjami C i G.

Marsz

Carl Czerny

styl: marsz
tempo: 120

1 3 1 3 5 3 1 3 2 5 4 2 3 1 5

1 3 1 3 5 3 1 3 2 5 4 2 3 1 5

Wskazówki do nauki

- 1 Ćwicz wolno najpierw prawą ręką, a później zwiększaj tempo gry, aż do opanowania melodii we wskazanym tempie.
- 2 Zmianę akordów musisz opanować tak, aby w czasie gry przejście z jednego akordu na drugi odbywało się płynnie.
- 3 Połącz grę prawej i lewej ręki, bez włączania akompaniamentu automatycznego.
- 4 Uruchom akompaniament i ćwicz grę do osiągnięcia właściwego tempa utworu.

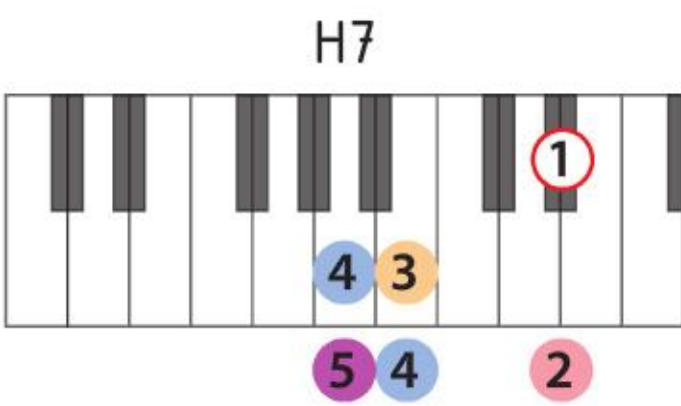
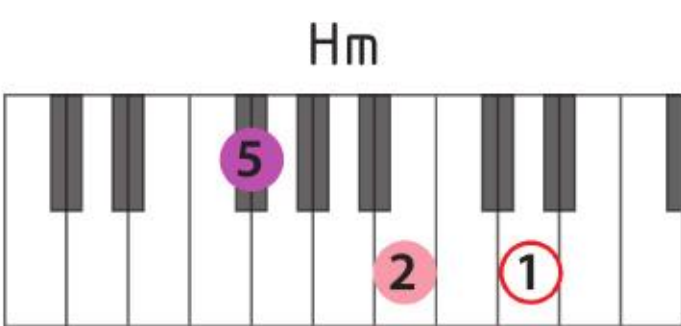
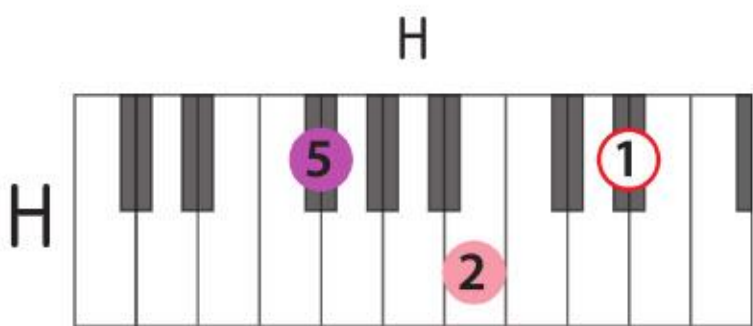
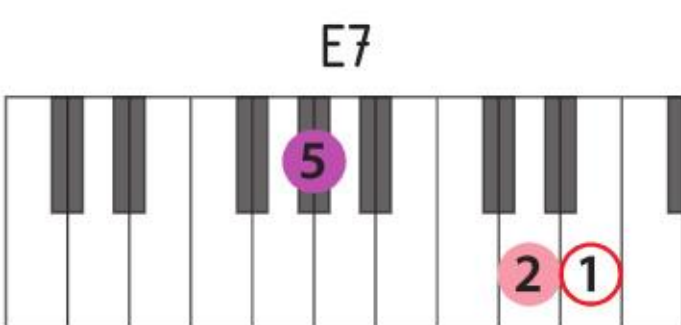
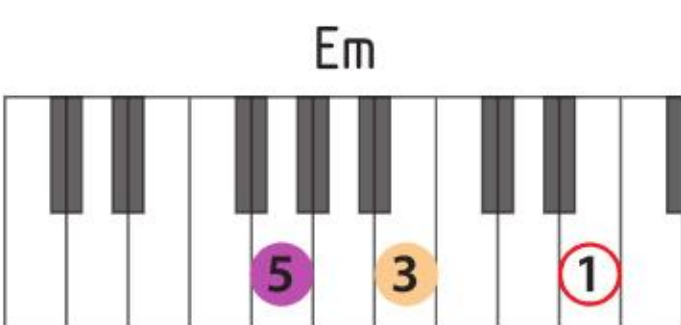
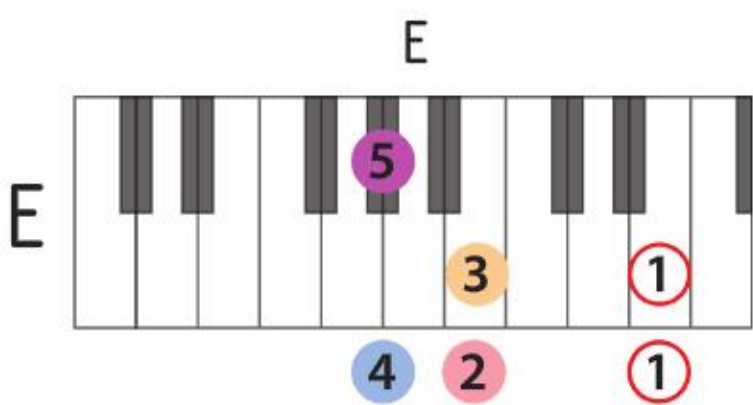
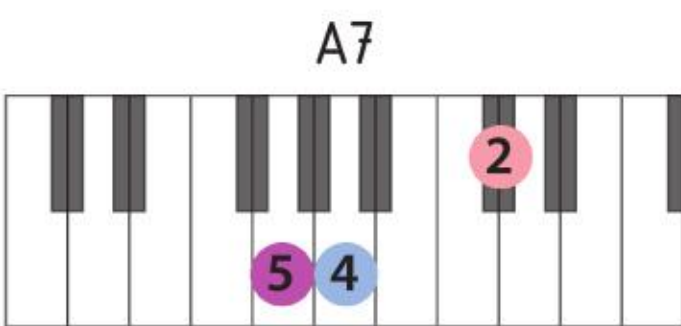
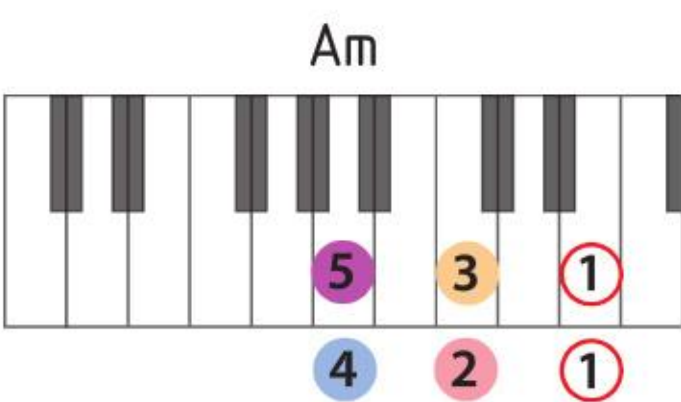
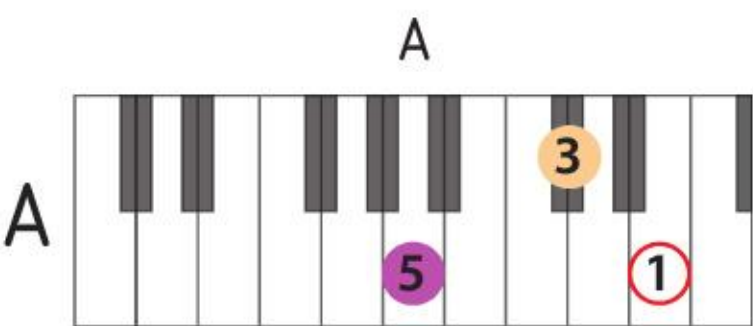
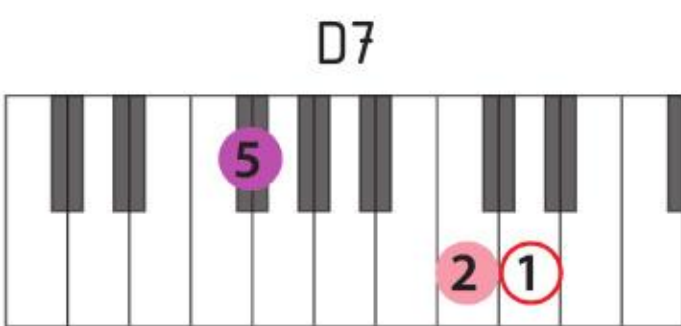
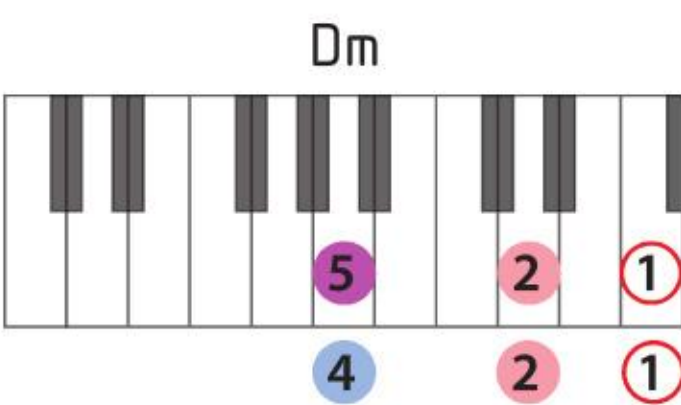
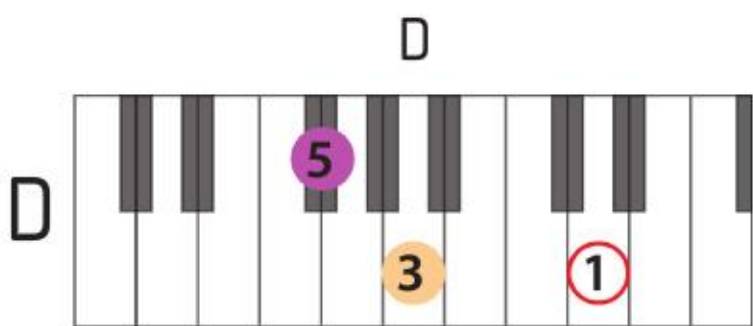
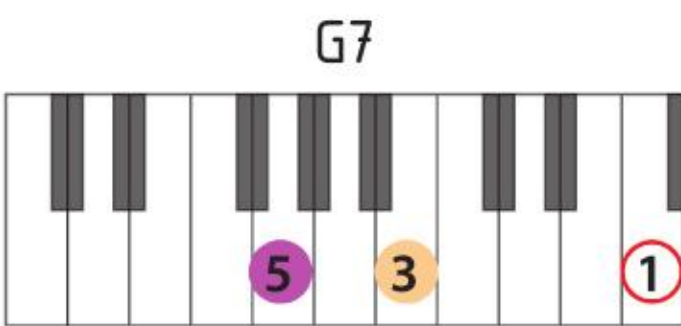
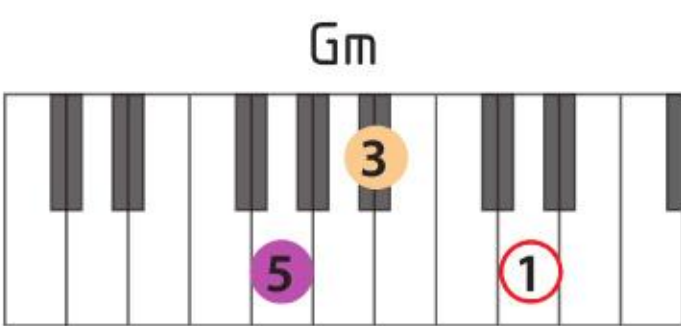
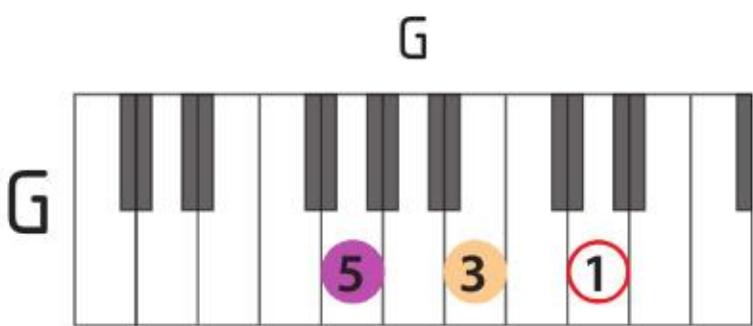
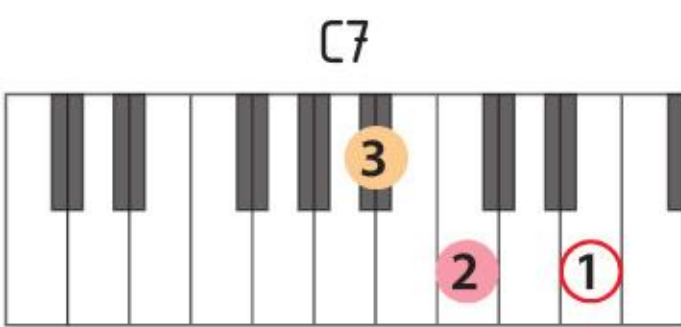
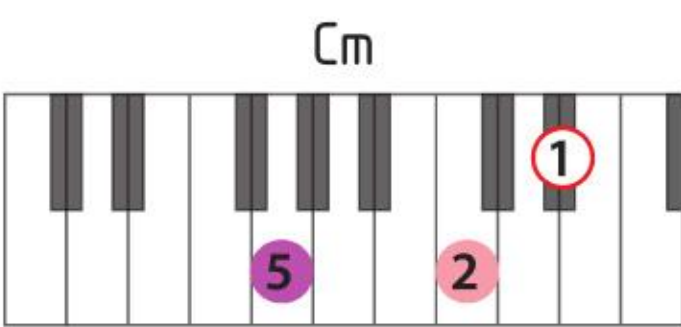
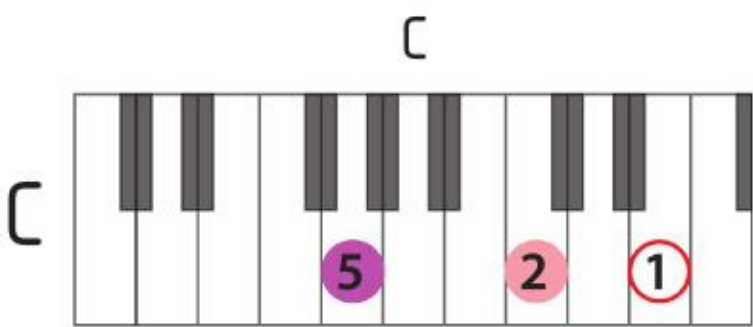
Grający na keyboardzie

Akordy

durowe

molowe

septymowe

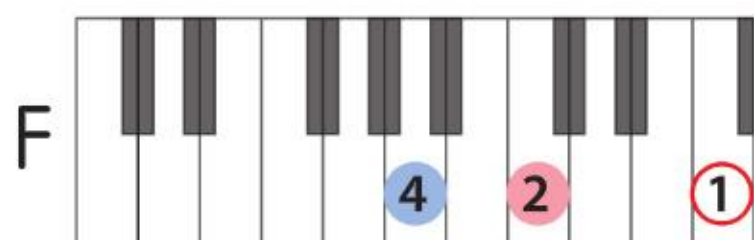

durowe

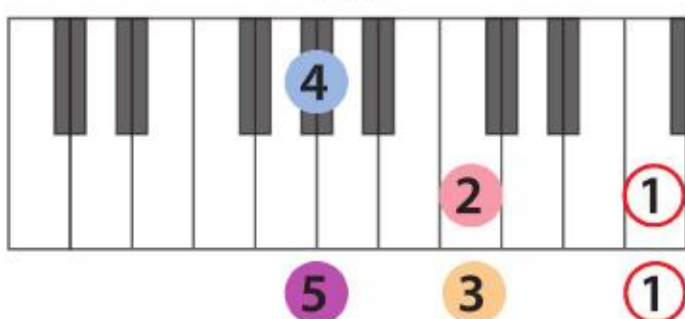
molowe

septymowe

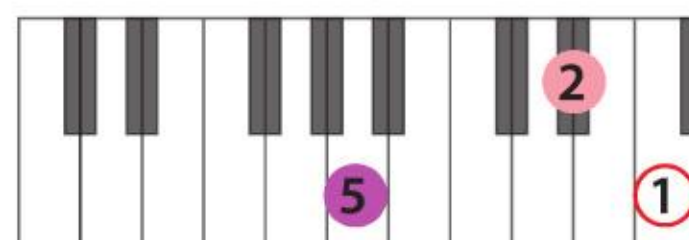
F

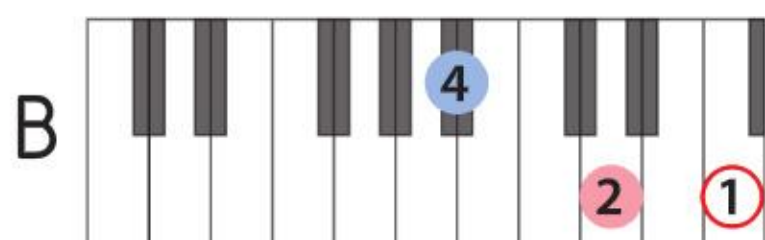
Fm

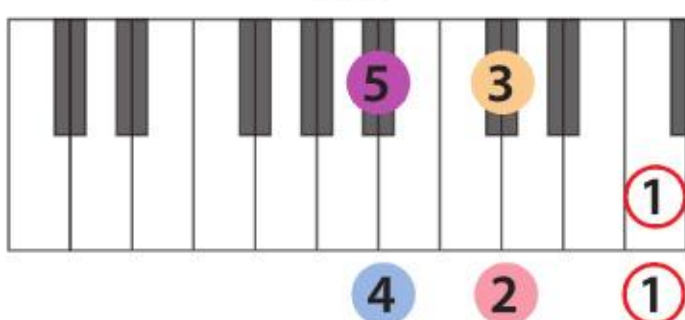
F7

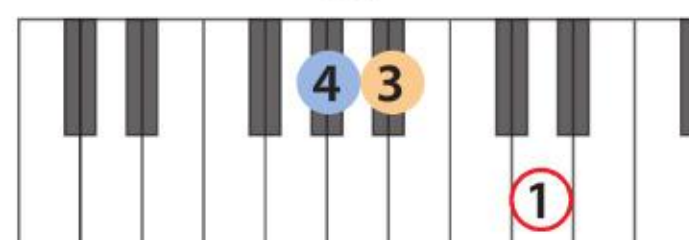
B

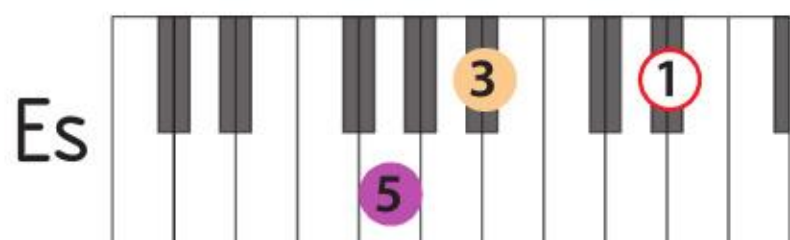
Bm

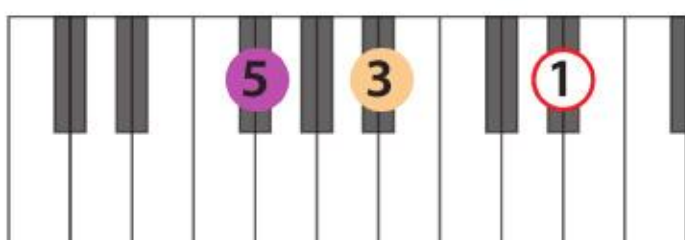
B7

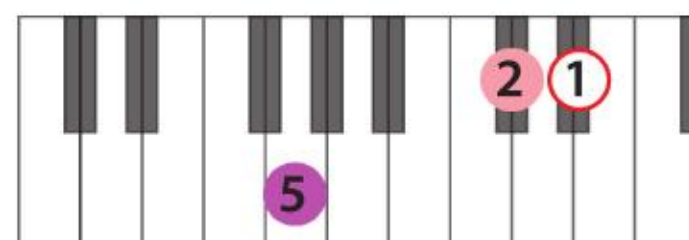
Es

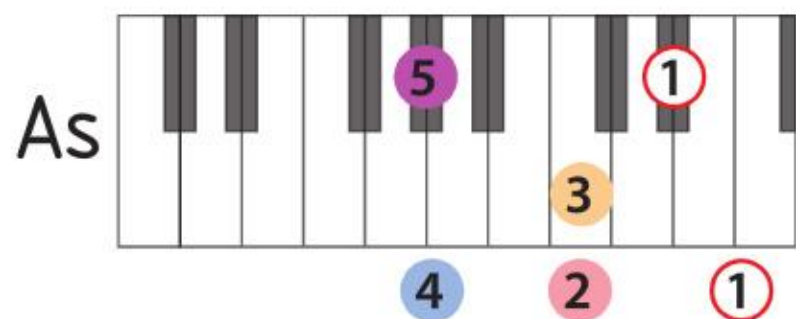
Esm

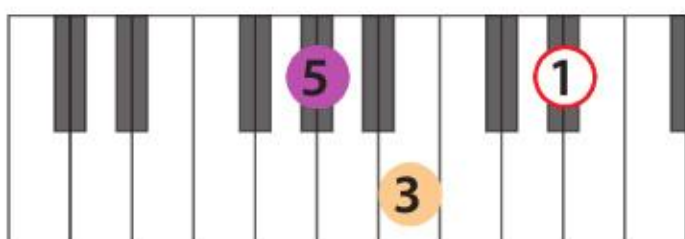
Es7

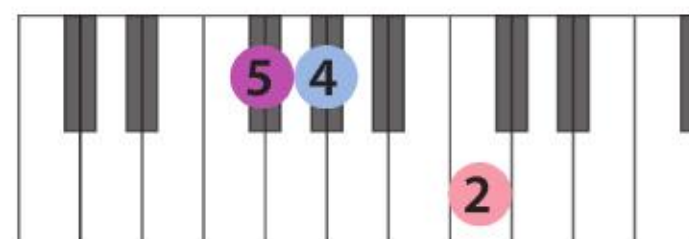
As

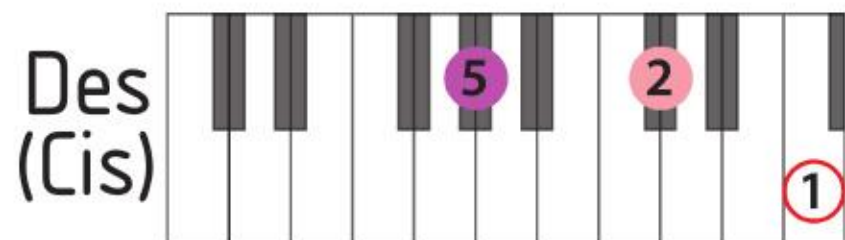
As m

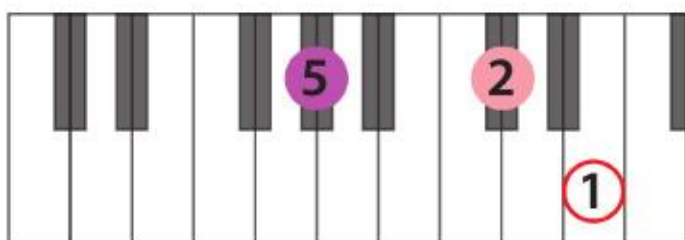
As7

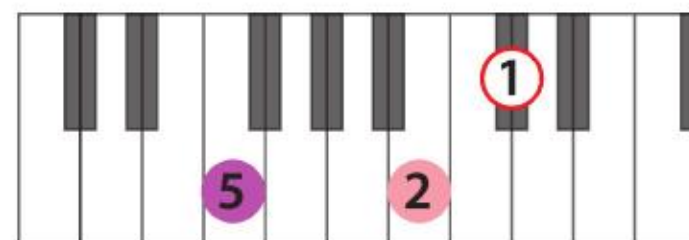
Des

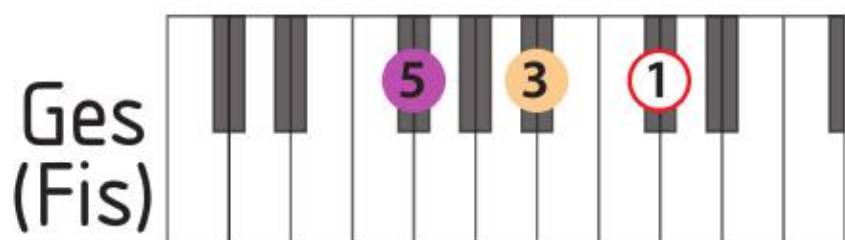
Des m

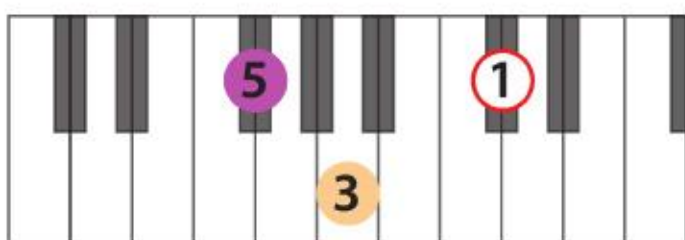
Des7

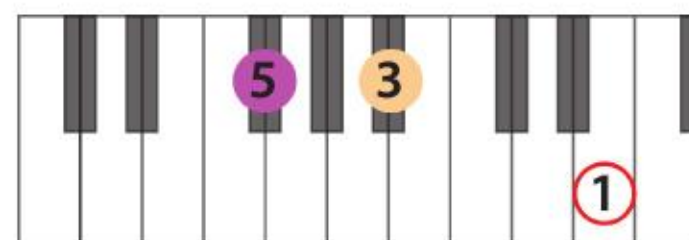
Ges

Ges m

Ges7

Melodie na keyboard

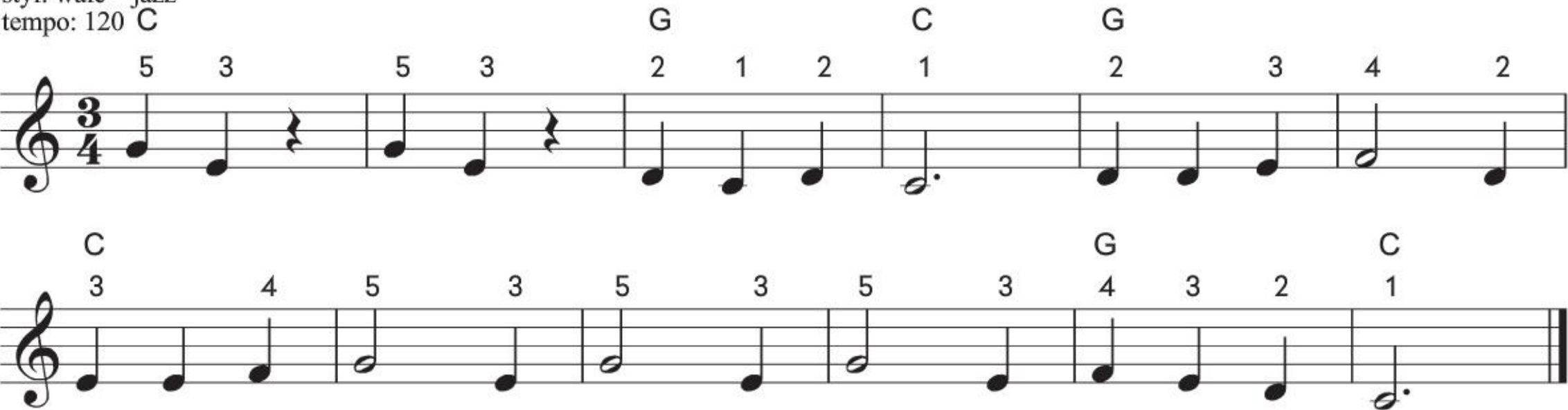
Kukułka

Niemiecka melodia ludowa

styl: walc – jazz
tempo: 120 C

5 3 5 3 G 2 1 2 C 1 G 2 3 4 2

C 3 4 5 3 5 3 5 3 G 4 3 2 C 1

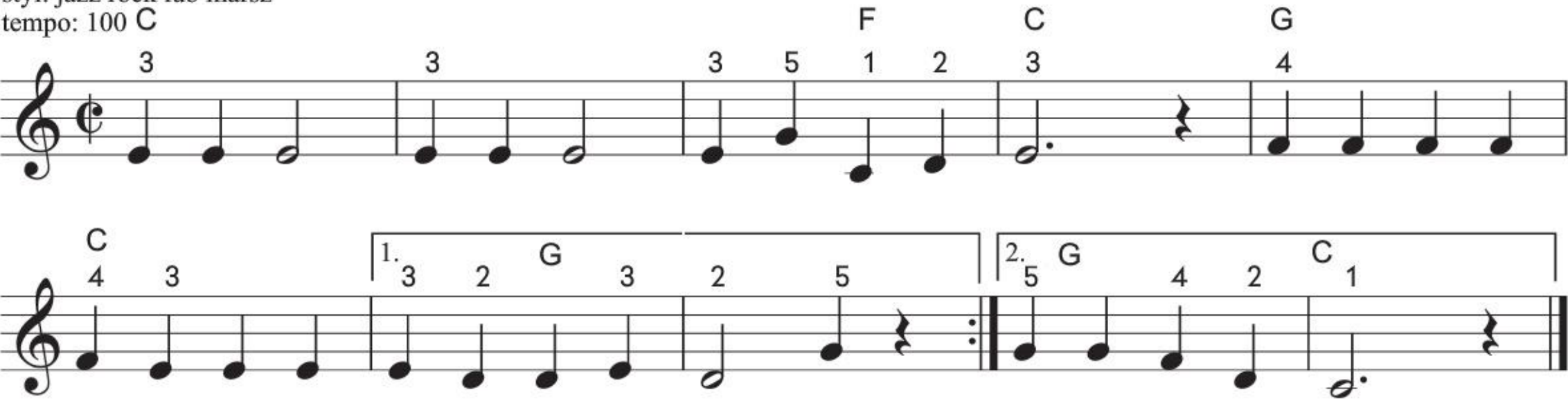
Jingle bells

James Pierpont

styl: jazz rock lub marsz
tempo: 100 C

3 3 3 5 F 1 2 C 3 G 4

C 4 3 1. 3 2 G 3 2 5 2. 5 G 4 2 C 1

The Song From Moulin Rouge

Muzyka: Georges Auric

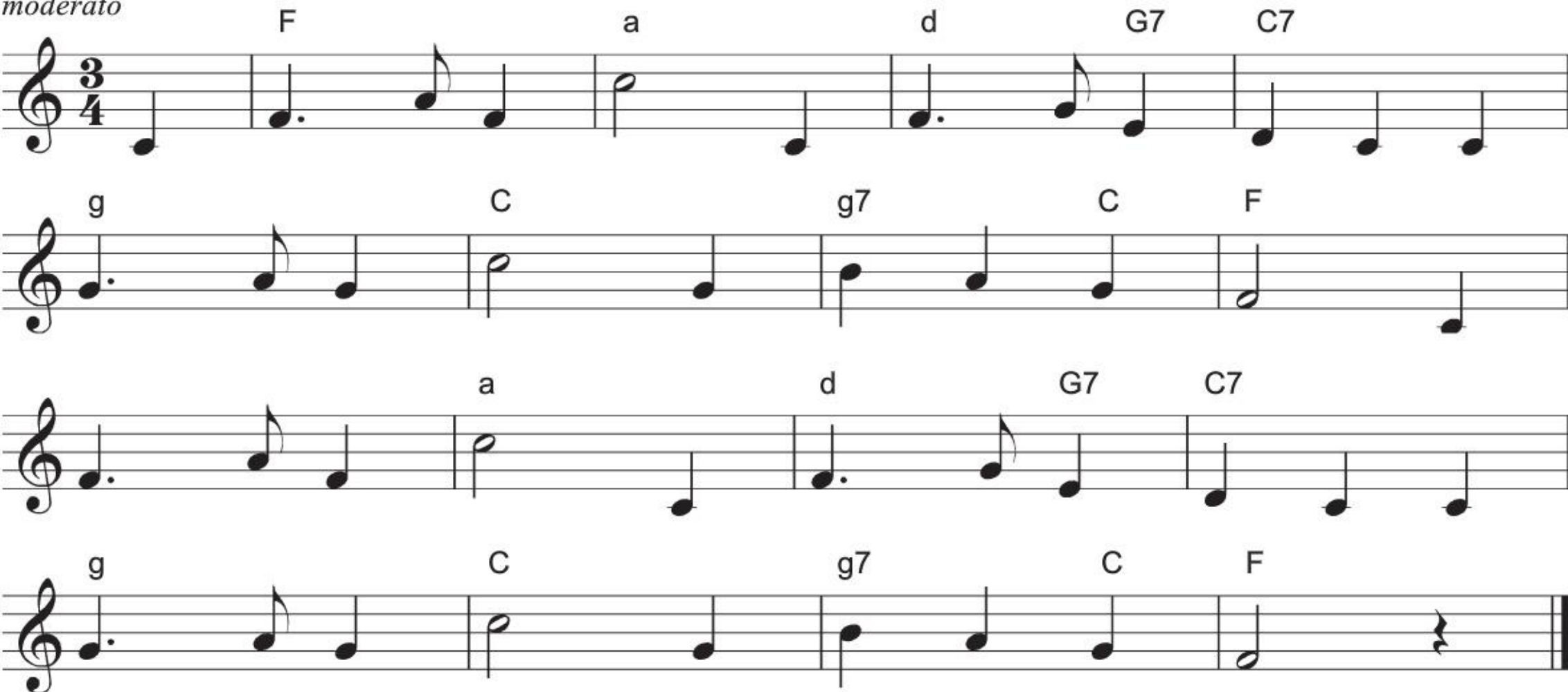
styl: walc
tempo: 140
moderato

F a d G7 C7

g C g7 C F

a d G7 C7

g C g7 C F

Czastuszka

Rosyjska melodia ludowa

styl: fokstrot
tempo: 185

4 4 5 4 C 4 4 5 4 G 4 4 5 4 C 4 4 5

F C G C

4 4 5 4 4 4 5 4 4 4 5 4 4 5

F C G C

4 5 4 4 5 4 4 4 4 4 5 5

F C G C

4 5 4 4 5 4 4 4 4 4 5

Lighty Row

Niemiecka melodia ludowa

styl: marsz
tempo: 112

5 3 G 4 2 C 1 2 3 4 5

5 3 G 4 2 1 3 5 1

G 2 2 3 5 C 3 3 4 5

3 5 G 4 2 1 3 5 3 1

W rytmie swinga

Hermann Berens

styl: swing
tempo: 152 C

5 3 1 5 3 1 G 2 4 3 2 C 1 3 5

5 3 1 5 3 1 G 2 4 3 2 C 1 1 1

G C G C G C G
5 3 3 2 3 1 1 4 4 3 3 2 4 3 2

C 5 3 1 5 3 1 G 2 4 3 2 C 1 3 5

5 3 1 5 3 1 G 2 4 3 2 C 1 1 1

Lulajże, Jezuniu

Kolęda polska

styl: walc
tempo: 64

C 3 G 5 4 3 4 1 1 3 C 5 4

3 G 5 4 3 4 2 5 4 C 4 3

5 2 5 4 F 3 3 2 G 1 3 5 C 5 4

3 G 5 4 3 4 2 5 1 C 2 1

This image shows a full page of blank white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for writing or drawing. There are no margins, text, or other markings on the page.

Blank manuscript paper with horizontal ruling lines.

Grupa MAC S.A.
ul. Witosa 76
25-561 Kielce

www.mac.pl

ISBN 978-83-8108-591-5

9 788381 085915

indeks 881307